

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra politologie a evropských studií

Jonáš Klosko

Účast Ruské federace a soukromých vojenských společností ve válce v Sýrii

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Mgr. Markéta Židková, Ph.D.,M.A

Olomouc 2022

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Účast Ruské federace a soukromých vojenských společností ve válce v Sýrii vypracoval samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato bakalářská práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Upřímně děkuji Mgr. Markétě Žídkové, Ph.D.,M. A za vedení mé bakalářské práce a cenné rady, které mně pomohly při jejím psaní.

Obsah

Úvod	5
1. Ruská federace a Syrská arabská republika.....	10
1.1 Historie vzájemných vztahů	10
1.2 Geopolitické a ekonomické důvody spolupráce.....	11
1.3 Export zbraňových systémů	16
2. Ruská federace, armáda a nepravidelné jednotky	18
2.1 Definice PMC	18
2.1 Historie a vývoj ruských PMC	19
2.2 Oficiální status PMC	20
2.3 Využívání PMC místo pravidelných jednotek v Sýrii.....	22
2.4 Účast ozbrojených sil Ruské federace v konfliktu	24
3. Wagnerova skupina	27
3.1 Historie a vývoj Wagnerovy skupiny	27
3.2 Organizace Wagnerovy skupiny.....	29
3.3 Nábor, služné, financování a zásobování	30
3.3 Operace v Sýrii	34
Závěr.....	37
Anotace.....	40
Seznam pramenů a literatury	41
Seznam zkratk.....	46
Abstrakt	47
Abstract.....	48

Úvod

V roce 2011 v Syrské arabské republice proběhlo arabské jaro, kdy demonstrující usilovali o svržení Bašára al-Asada a nastolení prodemokratického směřování země. V syrských protirežimních demonstracích hrály také roli přírodní podmínky, kdy od roku 2006 do 2010 Sýrie čelila nejhoršímu suchu v novodobé historii země, které přispělo k masivnějším protestům. Jako hlavní opoziční hnutí v protirežimních demonstracích a následné občanské válce se stala Svobodná syrská armáda, která je jednou ze tří hlavních válčících stran. Další strany konfliktu jsou Lidové obrané jednotky, které operovaly a operují v syrském Kurdistánu, a salafistická džihádistická organizace Islámský stát. Syrské arabské jaro a následující občanská válka se dá považovat za jeden z nejvýznamnějších konfliktů 21. století, neboť jeho dopady způsobily jednu z největších krizí jak v Evropě, tak na Středním východě, kde se konflikt postupně přeléval do okolních zemí, především do Iráku.

Konflikt se stal mnohostranným, kdy v něm soupeřilo a soupeří mnoho státních i nestátních jednotek a aktérů, kde každý zúčastněný aktér má rozdílné cíle a ideologii. Válka v Sýrii se stala také místem mnoha paradoxů, kdy zúčastněné strany spolupracovaly na jedné straně a na druhé straně proti sobě válčily. Konflikt se také stal bojištěm proxy válek mezi Ruskou federací a západními státy, ale také zde soupeří Iránská islámská republika a Saudská Arábie. V rámci těchto proxy válek se utvořily dva bloky, které podporují vládu Bašára al-Asada, nebo opoziční strany. Do bloku podporující režim se řadí Irán, Ruská federace a Egypt, naopak do bloku podporující opozici patří Turecko, Spojené státy americké, Katar, Saudská Arábie, Spojené Království, Francie a další členové koalice „Společné operační síly–operace Inherent Resolve“.

Již od dob Sovětského svazu a po roce 1991 je Ruská federace podporovatelem Sýrie. Sovětský svaz vyvážel armádní techniku, zbraně a personál. Následně se Ruská federace stala hlavním patronem, který během války, podobně jako Sovětský svaz, dodával Sýrii zbraně a munici. Koncem roku 2012 obsluhoval ruský vojenský personál sofistikované syrské systémy protivzdušné obrany sovětské a ruské výroby (Souleimanov, Dzutsati 2018). Jeden z důvodů této úzké spolupráce je obava z destabilizace blízkovýchodního regionu a následků, jež by mohly provázet zhroucení režimu prezidenta Bašára al-Asada, včetně vypuknutí násilí mezi sunnity a šíity (alavité), útoky na náboženské menšiny a rozptýlení syrských zbraní hromadného ničení. Zároveň je podpora Sýrie ze strany Ruské federace spojena se stabilitou ruského státu prostřednictvím vážného podezření, že islamistické hrozby a frakce Islámského státu

by se mohly přelít do oblasti ruského severního Kavkazu (Tichý 2015, s. 43). Rusko bylo hlavním mediátorem mezi Spojenými státy americkými a Sýrií, ale zároveň se snažilo blokovat jakékoliv kroky k vojenskému zásahu podle Kapitoly VII Charty OSN i omezit zapojení Rady bezpečnosti ve smyslu zavedení sankcí vůči Sýrii. (Tichý 2015, s. 40).

Cílem této práce je zodpovězení položených výzkumných otázek a lepší pochopení nasazení a dopadu ruských PMC a samotné účasti Ruské federace v rámci geopolitických a ekonomických cílů. Cílem bakalářské práce je prozkoumání ruské účasti v rámci války v Sýrii, konkrétně fenomén využívání ruských PMC. Práce si klade za cíl prozkoumat primární cíl nasazení PMC, ale také okolnosti a kontext, které k tomuto rozhodnutí vedly.

Hlavními výzkumnými otázkami jsou: *Jakých geopolitických a ekonomických cílů chtěla Ruská federace v rámci zapojení do konfliktu dosáhnout? Jak se Ruská federace vojensky angažovala v konfliktu? Jak se angažovaly soukromé vojenské společnosti Slovanské sbory a Wagnerova skupina v konfliktu?*

Bakalářská práce bude členěna do tří kapitol. V první kapitole se budu zabývat stručnou historií a spoluprací mezi Sýrskou arabskou republikou a Ruskou federací. Kapitola bude zaměřena na geopolitické a ekonomické zájmy, proč Rusko vstoupilo do konfliktu jako spojenec autoritářské vlády Bašára al-Asada, proč je Sýrie pro Rusko důležitá. Ústřední otázkou této kapitoly bude *Jakých geopolitických a ekonomických cílů chtěla Ruská federace v rámci zapojení do konfliktu dosáhnout?*

V druhé kapitole se zaměřím na výzkumnou otázku: *Jak se Ruská federace vojensky angažovala v konfliktu?* V této kapitole se zaměřím na rozbor armádních akcí, které RF prováděla v Sýrii. Také se zaměřím na vysvětlení ruského rozhodnutí a úvahu využití PMC místo pravidelných jednotek RF. V jakém kontextu a za jakých okolností byla RF nucena nasadit PMC místo pravidelné armády v rané fázi války. Vzhledem k rozsáhlosti se primárně zaměřím na nasazení jednotek PMC z hlediska rané fáze a obraně energetických komplexů.

V poslední kapitole se budu zabývat především fungováním a strukturou Wagnerovy skupiny, ale také jejich napojením na Ruskou federaci. Budu se zabývat statutem Wagnerovy skupiny v rámci ruských zákonů a také se zaměřím na vybavení jednotek v rámci misí v Sýrii. Budu se také okrajově zabývat zkoumáním, zda Ruská federace využívá či vytváří další PMC či pseudo-PMC mimo již zmíněné skupiny. V této kapitole se zaměřím a zkusím odpovědět na otázku: *Jak se angažovaly soukromé vojenské společnosti Slovanské sbory a Wagnerova*

skupina v konfliktu? Budu se také zabírat již akcemi a misemi, kterými se Wagnerova skupina, popřípadě další PMC, angažovala a jestli se ještě angažuje v rámci občanské války.

Téma jsem si zvolil pro jeho aktuálnost a také proto, že v posledních letech se ukazuje trend, který odpovídá pojmu hybridní války, státy se snaží vyhnout klasickému vedení války a s tím související neochota přiznávat účast v konfliktech a vyhlášovat válku jinému státu. Z tohoto hlediska státy jako jednu z možností hybridní války častěji volí nepravidelné jednotky místo státních armád v konfliktech po celém světě. Téma je také zajímavé z důvodu dopadu PMC na mezinárodní politickou situaci. Zajímavostí je také samostatné postavení ruských PMC jak v Rusku, tak ve světě oproti jiným operujícím PMC, kdy ruské společnosti podle některých analytiků nejsou vůbec soukromé, nýbrž slouží jako neviditelná prodloužená ruka Kremlu a také jako nástroj provládní propagandy spíše než reálné jednotky. Zpracováním tohoto tématu věřím, že pomůže vytvořit základ pro zmapování ruských PMC pro další zkoumání. Věřím, že práce dokáže přispět svou teorií vysvětlující nasazení ruských PMC v rané fázi války při obraně energetických komplexů do budoucího výzkumu.

V práci používám metodu případové studie (case study). Vybral jsem dvě definice, které se doplňují a dle mého nejlépe shrnují případovou studii. Obecná definice případové studie nám říká, že jde o intenzivní studium jednoho případu – tedy jedné situace, jednoho člověka, jednoho problému. Případová studie je metoda ve skrze kvalitativní, neboť dokáže dokonale splnit základní cíle kvalitativního výzkumu – zkoumá současné fenomény do jejich hloubky v jejich skutečném kontextu, zvláště v případě, kdy nejsou hranice mezi fenoménem a jeho kontextem zcela jasné. Ponoření se do hloubky jednoho fenoménu nám umožní důsledné porozumění zkoumanému (Ivanová, Olecká 2021, s. 63). Nebo se dá definovat podle amerického akademika Johna Gerringa (2017), který studii definoval jako „*Případová studie je intenzivní studie jednoho případu nebo malého počtu případů, která vychází z pozorování a slibuje objasnit větší soubor případů*“. V práci využívám dva typy případových studií, které se vzájemně prolínají. V části, kdy se budu zabývat historií, analýzou fungování ruských PMC, ale také jejich historií v rámci RF budu využívat především ateorický typ případové studie, který má za cíl popsat určitý jev, událost, období či region. Cílem je přesně zachytit a syntetizovat všechny významné aspekty daného jevu. V části, kde se zabývám nasazením PMC v Sýrii, budu využívat typ případové studie hypotézy vytvářející, kdy se budu zamýšlet nad důvodem nasazení PMC místo pravidelné armády v rané fázi války při obraně energetických komplexů a z tohoto se budu snažit vyvodit teorii, která k tomuto rozhodnutí vedla.

Při zpracovávání práce jsem vycházel zejména z odborných článků a textů z think-tanků. V práci jsem využíval především světové think-tanky, jako jsou RANAD, SIPRI, PIRO, ale také Institute for the Study of War. Jako příklad textu think-tanku, který mi výrazně pomohl při psaní, je článek o ruském pohledu na džihádismus a Kavkaz od autora Colin P. Clarka z RANAD, který napsal *Jihadist Violence in the Caucasus Russia Between Counterterrorism and Counterinsurgency* (2017), v němž se zabývá postupy a politikou, kterou Rusko volí v rámci eliminace hrozby terorismu, která souvisí s hrozbou rozšíření ze Sýrie. Práce také čerpá z žurnálu *Foreign Policy*, konkrétně ze zpráv a textů, za zmínku stojí *Russia's Wagner Group Doesn't Actually Exist* (2021) a *New Report Exposes Brutal Methods of Russia's Wagner Group* (2020). Bakalářská práce dále čerpala z velké části z různých akademických článků, které jsou dostupné pomocí databází EBSCO, Jstore a Portál elektronických informačních zdrojů UP. Jako ústřední článek ohledně právního postavení ruských nepravidelných jednotek využívám článek *Russian Surrogate Warfare in Ukraine and Syria: Understanding the Utility of Militias and Private Military Companies* a *Russian Surrogate Warfare in Ukraine and Syria: Understanding the Utility of Militias and Private Military Companies*, od Emmanuela Karagianniského (2021). Dále bych chtěl zmínit článek *Russia's use of semi-state security forces: the case of the Wagner Group* od Kimberly Martenové (2019), která se v práci zabývá hloubkovou případovou studií, která využívá především ruské zdroje o využívání neformální soukromé vojenské společnosti Wágnier a jejich předchůdcích. Zkoumá, proč Rusko tuto skupinu využívalo, aniž by legalizovalo její existenci nebo roli.

Při zkoumání důvodů a trendů ruské intervence jsem vycházel z *Understanding Russia's Intervention in Syria a Russia's Military Interventions* od Samuela Charapa (2019) z již zmíněného think-tanku RANAD a dalších, kdy se texty primárně zabývají otázkami, jaké jsou hlavní příčiny ruských vojenských intervencí, za jakých okolností, kde, kdy a jakým způsobem Rusko pravděpodobně podnikne vojenskou intervenci, jaké byly klíčové faktory, které vedly k rozhodnutí Ruska zasáhnout v Sýrii v roce 2015. Ohledně problematiky PMC a souvisejících témat pracuji v bakalářské práci s tabloidními periodiky, které mně pomohly při mapování misí a úkolů, které měly ruské PMC v Sýrii, zároveň mně periodika pomohla v rámci mapování válečných zločinů, které zde PMC spáchaly.

V bakalářské práci také okrajově čerpám z textu, který se zabývá problematikou terorismu a jak ho vnímá Ruský stát od Alexandra Vladimiroviče Krylova *Возвращение террористов «исламского государства» как угроза социально-политической стабильности России* (2019), v českém překladu *Návrat teroristů „islámský stát jako hrozba*

k sociálně-politické stabilitě Ruska“. Problémem a nevýhodou tohoto článku je, že propaguje oficiální stanovisko a politiku vůči Sýrii, při eliminaci zaujatého postoje je článek relevantním zdrojem informací a slouží jako druhý pohled mimo západní zdroje.

1. Ruská federace a Syrská arabská republika

Sýrie a Ruská federace má dlouhou historii vzájemné spolupráce již od dob Sovětského svazu. K prvnímu navázání diplomatických vztahů a první podpoře došlo v roce 1946, kdy Sovětský svaz podpořil nezávislost Sýrie a poskytl vojenskou pomoc nově vzniklé Syrské armádě (Kreutz, 2010, s. 5–8). Sýrie je od té doby i přes kolaps Sovětského svazu pro Ruskou federaci klíčovým partnerem na Blízkém východě. Kapitola se zabývá první výzkumnou otázkou, a to „*Jakých geopolitických a ekonomických cílů chtěla Ruská federace v rámci zapojení do konfliktu dosáhnout?*“.

1.1 Historie vzájemných vztahů

Sýrie se stala prioritním partnerem pro tehdy Sovětský svaz, když sháněla zbraně a byla odmítnuta Západem prodat zbraně pro použití proti Izraeli, a následně podepsala v roce 1956 významnou zbrojní smlouvu s komunistickým Československem. Po navázání kontaktů s východním blokem se Kreml dostal do role hlavního podporovatele rostoucí a modernizující se syrské armády, která se právě stala dominantní silou ve vnitřní politice. Sovětský svaz začal do Sýrie vyvážet velké množství zbraní, ale také ideologii komunismu, která měla v Sýrii malý úspěch. Syrská komunistická strana sice sdílela některá stanoviska se stranou Baas, ale byla potlačována a s ní komunističtí důstojníci byli eliminováni.

Tato spolupráce pokračovala po celou dobu studené války. Následující sovětští představitelé navázali důležité vztahy s Háfizem al-Asadem, který vládl v Sýrii od roku 1970 až do své smrti v roce 2000. V roce 1971 dosáhli Sověti s Asadem dohody, která umožnila 5. operační eskadře sovětského námořnictva využívat námořní zařízení v Tartusu. Tartus pomáhal sovětskému námořnictvu udržovat sílu v Středomoří a Atlantickém oceánu a také vyvažovat aktivity 6. flotily USA, která sídlila v Itálii. Sovětské využívání Tartusu bylo obzvláště důležité, protože Moskva ztratila své základny v Egyptě po diplomatickém rozchodu s prezidentem Anvarem el-Sadatem v 70. letech 20. století (Kreutz, 2010, s. 5–8).

Sovětská armáda podporovala Sýrii během jomkipurské války v roce 1973, kdy poskytovala syrské armádě zbraně po moři i letecky a tlačila na ostatní arabské státy, aby vyslaly vojenské síly na pomoc Syřanům a Egyptanům (Jones, 2020, s. 9–10; Lund, 2019, s. 4–6). V 70. letech 20. století skutečně pomoc Moskvy Damašku dosáhla svého vrcholu, kdy se Sýrie stala největším nekomunistickým příjemcem sovětských zbraní (Kreutz, 2010, s. 5–8).

Ovšem požadavky Damašku ani v té době a navzdory častým žádostem, SSSR nebylo ve své podpoře schopen splnit stálou ochranu a pomoc. Stejnou vahou jako podpora Izraele ze strany USA. Úpadek sovětsko–syrských vztahů byl zaznamenán již na počátku 80. let, kdy Gorbačovova perestrojka přinesla dramatickou změnu ve vztazích Moskvy s Damaškem. Sovětské dodávky zbraní do Sýrie se neustále snižovaly z důvodu sbližování Sovětského svazu s Izraelem, kterému přispěla židovská populace, která emigrovala do Izraele (Kreutz, 2010, s. 5–8).

Ruská federace po pádu komunismu a ztracení svého vlivu ve východní Evropě a postsovětském prostoru, ve snaze obnovit svou roli velmoci nepřijalo globální ideologii, která by nahradila komunismus, a nestalo se ani liberální demokracií. Místo toho přijalo stát, suverenitu a vitální sféru, jako by to byla ideologie. Zájmy státu v oblasti, která byla považována za jeho nedotknutelnou sféru, se staly prvořadými a nabyly ideologické podoby, která je nyní součástí ruského nacionalismu. Takovou ideologii lze číst jako součást ruských imperiálních tendencí, které přesahují ruský nacionalismus a vytvářejí ve své podstatě rozporuplný kompozit. Myšlenky impéria odporují tomu nacionalistickému, protože je založen na rozmanitosti, a pokud si šovinistický nacionalismus drží nad impériem vládu, je jeho zhroucení předem dané. Tyto základní velmocenské předpoklady jsou základy geopolitických myšlenek týkajících se Eurasie. Tento směr ruské politiky usiluje o sjednocení Slovanů a středoasijských muslimů, která by fungovala jako protiváha západu. Současně se snaží vytvořit analytické vztahy s Íránem a státy s podobně nacionalistickou ideologií, jako jsou Sýrie a Libye (Bishara, 2015. s. 2–3).

1.2 Geopolitické a ekonomické důvody spolupráce

Geopolitické obavy a soupeření o Sýrii vychází z představy ruských představitelů, že dojde ke změně a nastolení proamerického režimu v Sýrii částečně na základě role USA při svržení režimů v Jugoslávii v roce 1995, Kosovu v roce 1999, Afghánistánu v roce 2001, Iráku v roce 2003 a Libyi v roce 2011. Rusko rovněž vyhodnotilo, že se Spojené státy a jejich partneři podíleli na arabském jaru a barevných revolucích ve východní Evropě a dalších regionech, kdy revoluce způsobily pády některých autoritářských režimů, které byly spojenci Ruska, jako příklad lze uvést Libyi neboli Velkou libyjskou arabskou lidovou socialistickou džamáhírijezii za Muammara Kaddáfího (Jones, 2020, s. 11–12). Ruští představitelé si stěžovali, že Spojené státy a jejich západoevropští spojenci po skončení studené války a rozpadu Sovětského svazu využili ruské slabosti a rozšířili NATO a Evropskou unii až k ruským hranicím. Bývalý sovětský ministr zahraničí a premiér Jevgenij Primakov v koncepci, která se

stala známou jako "Primakovova doktrína", tvrdil, že Rusko bude proti světu s jediným globálním mocenským centrem v čele se Spojenými státy. Ruští vojenští myslitelé se již dlouho obávali Spojených států a rozšiřování NATO a revoluce, které se odehrály na Středním východě, tyto obavy ještě prohloubily. Pro ruské představitele největším mementem byla Libye, kdy za pomoci USA padnul režim. Také to je jeden z hlavních motivů RF politiky vůči Sýrii (Jones, 2020, s. 11–12).

Teroristická hrozba je hlavní tématem pro Rusko samotné, ale také v rámci podpory Sýrie, i když nadále hlavní hrozba přicházela z Čečenska a dalších oblastí na severním Kavkaze, nikoli ze Sýrie. Rusové vedli v Čečensku dvě velké války a následně se potýkali s přetrvávajícím terorismem z této oblasti. Zejména Kavkazský emirát, soubor militantních islamistických skupin, vedl ze svých základen v Čečensku, Dagestánu, Ingušsku a Kabardino-Balkarsku kampaň proti ruskému státu na nízké úrovni. Někteří zahraniční bojovníci cestovali ze Sýrie na Kavkaz tam a zpět, ale naprostá většina džihádistů ohrožujících Rusko se stále nacházela na Kavkaze. Podle odborníků představují v současnosti větší teroristickou hrozbu občané Střední Asie, kteří odcestovali do Sýrie, aby se připojili k IS, než občané Kavkazských republik. Ovšem ruští představitelé až do září 2015 nevedli prakticky žádné údery proti Islámskému státu ani jiným džihádistickým bojovníkům v Sýrii, včetně těch, kteří byli napojeni na al-Káidu. Totéž platilo i v dalších oblastech, kde se Islámský stát zmocnil území, jako je Libye, Egypt a Irák, kde Rusko vedlo jen málo vojenských operací nebo nevedlo žádné. V důsledku toho, i když se ruští představitelé obávali terorismu i možnosti, že by zhroucení Asadova režimu mohlo v Sýrii vytvořit nestabilitu a možná i útočiště teroristů, bylo rozhodnutí Ruska zasáhnout v Sýrii do značné míry vedeno širšími geostrategickými úvahami (Krylov, 2019, s. 10; Jones, 2020, s. 13).

Je ovšem třeba zmínit, že Rusko obecně o základny v Sýrii neusilovalo, muselo je zřídit a rozšířit ve stávající infrastrukturu, aby zachránilo syrský režim. Povzbuzeno domnělým úspěchem a s cílem zůstat podepsalo Rusko v roce 2017 devětačtyřicetiletou smlouvu o pronájmu základny Tartus, která je stále v procesu modernizace na provozuschopnou námořní základnu. Co vztah se Sýrií postsovětskému Rusku skutečně nabídl, bylo postavení na Blízkém východě, které mu pomohlo získat velmocenský status v mezinárodní politice. Souběh událostí vedl k tomu, že se Moskva stala nejvýznamnějším vojenským aktérem mimo bezprostřední postsovětský prostor za poslední čtvrtstoletí (Kofman, Rojansky, 2018). Ruské zájmy a cíle v syrské intervenci rovněž vyplývají z rozpadu vztahů mezi Ruskem a Západem po invazi Moskvy na východní Ukrajinu a anexi Krymu v roce 2014. V tomto smyslu americké

a evropské sankce a diplomatický tlak katalyzovaly ruské rozhodnutí zasáhnout v Sýrii. Namísto toho, aby Moskva ustoupila tlaku Západu a nabídla ústupky v otázce Ukrajiny, hledala v Sýrii rozšíření konfrontace za podmínek, které jsou pro ni příznivější. Rusko nakonec doufalo, že jeho syrská intervence by mohla Washington a jeho evropské spojence přimět k tomu, aby upustili od sankcí souvisejících s Ukrajinou a diplomatické izolace v zájmu dosažení dohody s Ruskem o Sýrii (Kofman, Rojansky, 2018).

Ruské ekonomické zájmy nedokáží samostatně vysvětlit nutnost Moskvy intervenovat v Sýrii, ovšem zároveň jsou pro Moskvu také důležité. Ústřední roli intervence hraje význam zemního plynu a s ním související infrastruktury v Sýrii, konkrétně plánovaná budoucí výstavba plynovodu v hodnotě 10 miliard USD, který povede přes Írán, Irák a Sýrii. Pokud by byl tento plynovod vybudován, který je běžně označován jako Islámský plynovod, vedl by z íránského přístavu Asalúja poblíž plynového pole South Pars v Perském zálivu, poté by procházel Irákem a protínal Sýrii přes Deir ez-Zor, Homs a Tartus. Plynovod by se stal centrem investic a těžby v Sýrii a poté by byl plyn přepravován na trh přes Libanon a syrské město Baniyas. Dohoda mezi vládami Sýrie, Íránu a Iráku o výstavbě plynovodu byla podepsána v červenci 2011, krátce po vypuknutí občanské války v Sýrii. Mezinárodní pozorovatelé si toho v podstatě nevšimli, protože v té době se vlády Saúdské Arábie, Kataru a Západu začaly spojovat v úsilí o odstranění Asada od moci. Islámský plynovod zpochybňuje předchozí projekt plynovodu, který v roce 2009 navrhla katarská vláda (Maher, Pieper, 2020, s. 946– 948). Tento plynovod, údajně odmítnutý Asadovou vládou v zájmu jejího ruského spojence, by vedl z katarského severního pole přes syrské území do Turecka, odkud by byl dále exportován do EU. Rusko dává přednost islámskému plynovodu ve srovnání s projektem navrhovaným Kataru, a to vzhledem k příznivějším vztahům Ruska na Írán ve srovnání s Kataru. Islámský plynovod by Rusku sloužil jako zásadní nástroj pro kontrolu vývozu plynu do Evropy z tohoto regionu, kde je Rusko hlavním dodavatelem pevných paliv, ropy a zemního plynu na lukrativní trhy EU. Sýrie není významným světovým producentem ropy a plynu, je přesto strategicky důležitá pro budoucí dodávky na trhy EU, které v dohledné budoucnosti zůstanou hlavním vývozním trhem ruské energetiky. To je obzvláště důležité vzhledem k tomu, že ruský obrat na východní partnery a vytvoření nových energetických vazeb s Čínou se potýká s překážkami. EU pro Rusko pravděpodobně stále bude klíčový trh pro svou širší politiku energetické bezpečnosti. Investování do politického, vojenského a finančního kapitálu syrské energetické infrastruktury je v tomto světle politikou, která má zachovat Rusko jako hlavního hráče v jakékoli budoucí regionální distribuční energetické síti (Maher, Pieper, 2020, s. 946– 948).

Ačkoli nelze říci, že ruská intervence je primárně zaměřena na plynovody v Sýrii, nelze přehlížet ekonomickou logiku, která může být spojena s politickými motivy, jako je konsolidace režimu. To zahrnuje myšlenku, že budoucí plynovody v Sýrii poskytují určitou vysvětlující sílu, ale pouze tehdy, pokud se berou v úvahu dlouhodobé strategie Ruska. Ruská intervence v Sýrii pomáhá připravit půdu pro poválečné dividendy, které by měly poskytnout krátkodobé i dlouhodobé obchodní příležitosti. To může zahrnovat to, že budoucí přeprava plynu prostřednictvím potenciálních syrských plynovodů bude pevně pod záštitou a vlivem ruského státu. Politické spojenectví Ruska s Asadovým režimem a jeho vojenská podpora se také pravděpodobně promítne do příjmů Ruského státu, protože ruské energetické firmy investují v Sýrii, například Gazprom investuje do nových syrských plynových polí s myšlenkou, že využijí potenciál Sýrie jako tranzitního uzlu pro regionální ropu a plyn směřující do Evropy. V lednu 2018 podepsaly ruské a syrské agentury dvouletý plán spolupráce v oblasti energetiky. Dohoda předpokládá, že Rusko obnoví energetická zařízení v Sýrii a také výstavbu nových zařízení na základě dohody, která Rusku uděluje výhradní práva na těžbu ropy a plynu v Sýrii na dalších 49 let. S tím souvisí i naděje Ruska na absorbování značného procenta z odhadované částky 350 miliard USD potřebné na obnovu Sýrie. Jak píše web Neftegaz.ru (2018) „*Zvláštní vztah Sýrie k ruským společnostem je pochopitelný – ruské ropné a plynárenské společnosti a stavební firmy pracovaly v Sýrii do poslední chvíle. V Sýrii tak pracovaly společnosti Sroytransgaz, Tatněft', SojuzNefteGaz a Uralmaš. I přes probíhající válečné akce jednala Sýrie s ruskými společnostmi o obnově infrastruktury. Je třeba vykonat obrovské množství práce, protože Sýrie byla velmi těžce zasažena vojenským konfliktem. Zatímco před boji se v Sýrii těžilo v průměru 385 000 barelů denně, v říjnu 2017 se produkce snížila 24krát na 16 000 barelů denně. Těžba zemního plynu klesla 1,6krát, z 21 milionů m³/den na 13,5 milionů m³/den. Ztráty v syrském ropném sektoru podle předběžných odhadů přesáhly během války 68 miliard dolarů“.*

Značná investice ruského kapitálu do politického, diplomatického, vojenského rozvoje a do budoucnosti syrské politiky získává hmatatelný ekonomický rozměr pro další navýšení příjmů s cílem kompenzovat ruské vojenské výdaje v Sýrii a realizovat dlouhodobější ekonomické příležitosti. Přetrvávající vazby Ruska na syrské státní struktury Rusku zajišťují pákový efekt na tuto dynamiku, pokud by ruské společnosti měly aktiva v průzkumu a provozu syrských plynových polí. Společnosti jako Gazprom, která je velká státní společnost, tak zvyšuje relativní státní moc Ruska na základě podílu na světových zásobách, produkci a dovozu do Evropy (Maher, Pieper, 2020, s. 953 – 959).

Dlouhodobý paradox, který vyplývá z ruské podpory navrhovaného plynovodu sponzorovaného Íránem, energetickým konkurentem, lze chápat v tom smyslu, že na jedné straně má tato podpora pozitivní povahu pro stabilitu regionálního transportu plynu, zatímco na druhé straně jsou jejím jádrem ruské zájmy. Výstavba kteréhokoli z těchto plynovodů, včetně islámského plynovodu, by představovala další konkurenci pro ruský plyn směřující do Evropy. Takže se zdá být protichůdné, že by realizace kteréhokoli z těchto projektů měla být v zájmu Ruska. Írán představuje pro Rusko partnera, který zpochybňuje americké koncepce uspořádání regionu, ale zároveň platí, že návrat Íránu na světové energetické trhy zvyšuje konkurenci o tytéž evropské trhy. Nicméně kromě strukturálního vlivu Ruska prostřednictvím kontroly nad energetickými distribučními sítěmi Moskva ví, že evropské společnosti mají tendenci dodržovat finanční sankce USA, které zůstávají v platnosti, proto vzestup Íránu jako energetického konkurenta tedy není zdaleka reálný. Rusko násilně zachovává svou vojenskou přítomnost v Sýrii a zároveň přispívá k politické konsolidaci, která posiluje regionální energetické propojení, umožňuje mu politická a ekonomická podpora v regionu, včetně vojenské intervence, která byla klíčová pro přežití syrské vlády, zaujmout vedoucí roli v regionální energetické politice. To posiluje ruský primát v rámci výše zmíněné neformální energetické aliance v regionu. Investice do nových plynovodů, v nichž mohou mít podíl ruské státní energetické společnosti, se v tomto kontextu stávají rovněž politikou posilování infrastrukturní převahy Ruska v odvětví globálního energetického trhu, které je silně závislé na fyzických potrubních sítích (Maher, Pieper, 2020, s. 953–959).

Také se ukazuje podle prohlášení ruských vládních představitelů a společnosti naznačují, že ruští aktéři usilují o investice například do fosfátového sektoru. Rozvoj syrských fosfátových ložisek byl zadán společnosti Stroytransgaz Logistika (Abdi, 2020, s. 14).

Navzdory ruským úspěchům na poli ekonomické spolupráce a investicím se syrským režimem však tyto úspěchy nestojí za vojenskou konfrontaci. I když pomineme fakt, že Blízký východ je pro ruské firmy obecně méně zajímavý než jiné regiony, Moskva rozhodně nepovažuje Sýrii za hlavní trh pro ruské zboží, a to ani v rámci Blízkého východu. Například v roce 2011 byl objem obchodu mezi Ruskem a zeměmi Rady pro spolupráci v Zálivu (GCC) téměř stejný jako mezi Ruskem a Sýrií. Objem obchodu Íránu a Izraele s Ruskem již dávno překonal objem obchodu Sýrie (Kozhanov, 3–5, 2014).

Tyto předpoklady platily do roku 2022 do vypuknutí ruské invaze na Ukrajinu, kdy na Ruskou federaci byly uvaleny sankce ze stran USA, Evropské unie a dalších zemí.

Bohužel v čase psaní bakalářské práce téma dopadu sankcí na Ruskou federaci je zcela nové a neexistuje ještě zkoumání ani vědecké články, které by se tímto jevem zabývaly v rámci dopadu na ekonomické vztahy mezi Ruskou federací a Sýrskou arabskou republikou.

1.3 Export zbraňových systémů

Do ekonomiky RF patří také export ruských zbraní do Sýrie, který se datuje již od prvních let, kdy Sovětský svaz navázal se Sýrií spolupráci. Sýrie je od té doby výhradně závislá z velké části na ruském vojenském průmyslu s výjimkou malého exportu čínských zbraní. Účast v syrské kampani má také vliv na to, jak Rusko vnímá a realizuje svou strategii vývozu zbraní na Blízký východ. Zapojení Ruska do syrského konfliktu mělo několik důsledků, pokud jde o propagaci jeho vojenských výrobků a výrobků dvojího určení.

Prvním a nejzřetelnějším z nich je marketing ruských zbraňových systémů. Během intervence v Sýrii Moskva vyzkoušela v reálných bojových podmínkách asi 200 nových typů zbraní a vojenské techniky, jak uvedl Vladimir Putin. Prezident zdůraznil úspěch ruské armády při prvním použití vysoce přesných zbraní dlouhého dosahu, konkrétně raket Kalibr odpalovaných z moře a raket Kh-101 odpalovaných ze vzduchu. Několik systémů prokázalo dobré výkony, což pravděpodobně zvýšilo jejich atraktivitu pro potenciální kupce. Patří, mezi ně například bombardéry Su-34, víceúčelové stíhačky Su-30SM a Su-35, vrtulníky Mi-28N a Ka-52, abychom jmenovali alespoň některé (Borisov, 2018, s. 38–43).

Druhý, pravděpodobně významnější efekt spočívá v tom, že Rusko prokázalo, že je důležitým bezpečnostním aktérem v regionu MENA, kterého nelze ignorovat. Ruská politická a vojenská podpora syrské vládě v tak obtížném období by navíc mohla být politickými představiteli ostatních regionálních mocností vnímána jako ukazatel toho, že Moskvu lze považovat za zodpovědného a spolehlivého partnera. Dohromady by tyto faktory mohly přispět k propagaci ruských zbraní a vojenské techniky v celém regionu. A první známky tohoto vlivu jsou již patrné. Například v prosinci 2015, téměř osm let od jejich zahájení se zintenzivnila, jednání o dodávkách bombardérů Su-32 (exportní verze Su-34) do Alžírsko, jak informovala média (Borisov, 2018, s. 38–43). Odhadované náklady na 12 letounů Su-32, se pohybují kolem 500–600 milionů dolarů. Zájem o spolupráci s Ruskem projevila také Saúdská Arábie, kdy v Moskvě v říjnu 2017 dosáhly země předběžné dohody v hodnotě 3,5 miliardy dolarů, která zahrnovala systémy S-400 SAM, systémy TOS-1A, ATGM Kornet-EM, automatické granátometry a výrobu útočných pušek Kalašnikov AK-103 v Saúdské Arábii. Pokud by se tyto kontrakty uskutečnily, přinesly by nové příležitosti pro

vývoz ruských zbraní do regionu. Rusko touží vstoupit na dosud téměř nedostupný trh monarchií Perského zálivu (Borisov, 2018, s. 38–43).

Ovšem ruský prodej vojenského vybavení do Sýrie je poměrně objemný, v roce 2006 podepsaly Moskva a Damašek vojenské kontrakty za 4 miliardy dolarů a do roku 2010 se tato částka údajně zvýšila na téměř 20 miliard dolarů. Nicméně jejich objem se nemůže rovnat vojenskému exportu, který RF uskutečňuje do Číny nebo Indie, který by v takovém případě umožnil označit Rusko-syrskou hospodářskou spolupráci za strategickou. To neznámá, že by se Moskva snadno vzdala své pozice v Sýrii, ale nenachází se konsensus mezi analytiky, či by tato pozice stála za potenciální obětí, kterou RF zanechává v Sýrii (Kozhanov, 2014, s. 3–4).

2. Ruská federace, armáda a nepravidelné jednotky

První historické záznamy o využití soukromých vojenských sil pochází z dob mezopotámské říše a vlády krále Šulgiho z Uru (přibližně 2049–2047 př.n.l.). V bitvě u Kadeše zase válčili najatí numidští vojáci na straně faraona Ramsese II. (Bureš, 2011, s. 77). Nepravidelné jednotky měly v historii vždy své místo, proto se v této kapitole budu věnovat moderním soukromým nepravidelným jednotkám 21. století, a to konkrétně těm z Ruské federace. Kapitola se bude také zabývat tím, jak PMC definuje světové společenství, a oficiálním legálním statutem PMC v RF. V rámci Ruské federace se budu zabývat důvody nasazení PMC v Sýrii, a také nasazením pravidelných jednotek, které spolu s PMC Rusko využívalo a využívá. Také má kapitola odpovědět na otázku „*Jak se Ruská federace vojensky angažovala v konfliktu?*“.

2.1 Definice PMC

Obecná definice PMC neboli Private military company, v překladu soukromá vojenská společnost, je nezávislá korporace, která nabízí vojenské služby národním vládám, mezinárodním organizacím a zástupným subjektům. PMC se specializují na poskytování bojových a ochranných sil. Jejich činnost sahá od provádění malých výcvikových misí až po poskytování bojových jednotek složených až z několika set vysoce vycvičených vojáků vybavených výkonnými zbraňovými platformami, včetně tanků a bojových vrtulníků.

Soukromé vojenské společnosti jsou primárně komerčními subjekty, jejichž hlavním cílem je maximalizace komerčních zisků a minimalizace nákladů. Tím se kvalitativně liší od vládních subjektů, které jsou odpovědné před svou vládou a vláda zase před lidmi. Proto by PMC, na které státy na čas delegují právo násilí, měly být neustále v centru pozornosti občanské a parlamentní kontroly. Tato kontrola však v mnoha případech chybí a činnost PMC v konfliktních oblastech je ve skutečnosti nekontrolovaná (Manoilo, Zaytsev 2020).

Žoldnéřství je ve 20. století hojně využíváno především v afrických zemích, kde po druhé světové válce začaly vznikat nezávislé státy. Odchod evropských zemí z regionu, politika dekolonizace, vnitřní konflikty a nízká politická vzdělanost obyvatelstva vyvolaly vážné konflikty, jejichž účastníci si najímali vojenskou podporu ze zahraničí. Přesto Organizace africké jednoty přijala v roce 1977 Úmluvu o odstranění žoldnéřství v Africe a také Dodatkové protokoly k Ženevským úmluvám, které právně zakazovaly účast žoldnéřů v boji "(Manoilo, Zaytsev 2020).

Od roku, kdy byl podepsán článek 47 Protokolu I k Ženevským úmluvám, je v mezinárodním právu nejrozšířenější definice žoldnéře: Žoldněrem je každá osoba, která je speciálně rekrutována na místě nebo v zahraničí, aby bojovala v ozbrojeném konfliktu, nebo se skutečně přímo účastní bojových akcí. Je motivována k účasti na bojových akcích v podstatě touhou po soukromém zisku a ve skutečnosti je jí stranou konfliktu nebo jejím jménem přislíbena hmotná odměna, která podstatně převyšuje odměnu přislíbenou nebo vyplácenou bojovníkům podobných hodností a funkcí v ozbrojených silách této strany. Žoldněrem se stane ten, kdo není státním příslušníkem strany konfliktu, ani nemá bydliště na území kontrolovaném stranou konfliktu, není příslušníkem ozbrojených sil strany konfliktu a nebyl vyslán státem, který není stranou konfliktu, na služební cestu jako příslušník jeho ozbrojených sil. Žoldněř nemá právo být bojovníkem ani válečným zajatcem. (Feinberg 2020).

Úmluva OSN proti náboru, využívání, financování a výcviku žoldněřů z roku 1989 a výše uvedené dokumenty v podstatě ukončily žoldněřskou činnost v moderním slova smyslu. (Manoilo, Zaytsev 2020). Proto následně začaly vznikat PMC, které jsou registrované jako bezpečnostní firmy a žoldnéře nabírají jako své zaměstnance.

2.1 Historie a vývoj ruských PMC

Historie ruských PMC sahá až do Ivana Hrozného, kdy například Carstena Rohdeho, kterého Ivan Hrozný zaměstnal během Livonské války (1558–1583), aby vedl vojenské operace a propagoval hospodářské kontakty v oblasti Baltského moře, nebo výprava Jermaka Timofejeviče (1582–1584), organizovaná a bohatě financovaná mocným rodem Stroganovců, která připravila půdu pro ruské dobytí Sibiře, a "dobrovolnická armáda" sestavená knížetem Dmitrijem Požarským a Kuzmou Mininem, které se nakonec podařilo vyhnat vojska Polsko-litevské unie. Využívání žoldněřských jednotek zahrnovalo také rozsáhlé spoléhání na neruské vojáky a tyto formace často vystupovaly jako de facto soukromé armády. Za dob Sovětského svazu zavedla zastřešující komunistická ideologie v Moskvě nový model využívání asymetrických aktivit ze strany státu. Pozoruhodné je, že studená válka byla poznamenána četnými regionálními konflikty v takzvaném "třetím světě", do nichž se obě velmoci zapojily buď otevřeně, nebo skrytě. A kromě toho, že Sověti v těchto případech nabízeli ekonomickou podporu, pravidelně vysílali také "vojenské poradce". Zejména Blízký východ představuje jeden z nejlepších příkladů toho, jak sovětští vojenští poradci přerostli v důležitý nástroj zahraniční politiky Moskvy. Jen v Egyptě v letech 1967–1973 dosáhl počet ruských vojenských příslušníků, kteří se střídali v konfliktech, ohromujících 30 000–50 000. Sovětští vojáci a vojenští instruktoři však byli na Blízký východ dopravováni jako "turisté" a jejich následná

úmrtí v arabsko-izraelských válkách i v občanské válce v Libanonu byla zamlčována. (Sukhankin 2018).

PMC jako takové po západním vzoru začaly vznikat v 90. letech po rozpadu Sovětského svazu, kdy přebyteční ruští vojáci a pracovníci státní bezpečnosti často zakládali domácí bezpečnostní společnosti, ale někteří i v mezinárodním odvětví PMC. Bývalí ruští vojáci sloužili jako osobní strážci a vykonávali různé druhy ochranných prací, zatímco ruští piloti a technici byli atraktivní pro společnosti provozující letadla. Například jihoafrická žoldněřská PMC Executive Outcomes zaměstnávala ruské bojové vrtulníky Mi-17 a Mi-24 a ruské a ukrajinské piloty a techniky pro jejich obsluhu (Bukkvoll, Østensen 2020 s. 1). V tomto období skončilo v soukromých rukou mnoho přebytečných vojenských dopravních letadel a vrtulníků, z nichž některé jsou stále na trhu. Snižování stavu sovětské armády demobilizovalo nejen jednotlivé vojáky, ale i celé kádry a vojenské jednotky. Některé z demobilizovaných elitních vojenských útvarů si zachovaly dostatečnou soudržnost, aby se znovu bez obtíží vytvořily v podstatě hotové bezpečnostní společnosti, příkladem může být společnost Skupina Alfa, která vznikla ze Skupiny A, jedné ze dvou jednotek speciálních sil Federální služby bezpečnosti. Další scénář vzniku prvních ruských PMC vycházejí z organizace dobrovolníků v zahraničních válkách, ovšem s ochrannými službami mají pramálo společného. Jako příklad lze uvést petrohradskou bezpečnostní společnost Rubikon, která byla pod dohledem ruských bezpečnostních služeb a která měla ústřední roli při organizování dobrovolníků bojujících na straně Srbů v bývalé Jugoslávii na počátku 90. let (Bukkvoll, Østensen 2020 s. 2). Je dobré připomenout v rámci vývoje ruských PMC, že *„Západní PMC fungují na dvou hlavních principech: naprostá legálnost a nevojenská činnost, až na vzácné výjimky mohou používat zbraně při sebeobraně misích. Ruské PMC, jako je Wagner Group, byly zase vytvořeny za diametrálně odlišným účelem a fungují podle jiné logiky“* jak píše Sukhankin a Hurska (2020).

2.2 Oficiální status PMC

Oficiální status ruských PMC je komplikované mapovat, protože ruské zákony nemají právní uznání pro PMC. Od září 2018 se mapování právního statusu PMC dále zkomplikovalo, když Vladimir Putin podepsal dekret, který označil za tajné všechny informace o osobách "spolupracujících se zahraničními zpravodajskými službami Ruské federace, které nejsou zaměstnanci". Přední ruští analytici se domnívají, že se to má týkat konkrétně skupiny Wagner, a to kvůli její spolupráci s ruskou vojenskou rozvědkou GRU (Marten, 2019, s. 4). V Rusku jsou momentálně legální pouze bezpečnostní agentury, a to od roku 1992. Oficiálně jsou registrovány, pokud to, co vykonávají, je strážní služba doma nebo v zahraničí (Marten, 2019,

s. 4). Kromě zmíněných bezpečnostních agentur mají ruské velké soukromé společnosti a státní ministerstva také legální ozbrojenou ostrahu a některé z nich dokonce převzaly role podobné orgánům činným v trestním řízení.

Tyto ozbrojené ostrahy soukromých společností byly zlegalizovány v roce 2007, kdy nový ruský zákon umožnil dvěma státem kontrolovaným potrubním monopolům Gazpromu v případě zemního plynu a Trasněfti v případě ropy zaměstnávat vlastní síly, které jsou oprávněny použít sílu "při pronásledování osob, které se dopustily trestného činu nebo občanského přestupku ve střežených zařízeních" (Marten, 2019, s. 4). Vyjma těchto případů jsou ostatní mimostátní ozbrojené složky postaveny mimo zákon, a to podle článku 359 ruského trestního zákoníku z roku 1996. "Žoldněř" je zde definován jako "osoba, která jedná za účelem získání hmotné odměny a která není občanem státu, jehož ozbrojeného konfliktu nebo bojových akcí se účastní, a která nemá trvalý pobyt na jeho území a která také není osobou plnící úřední povinnosti". Co "úřední povinnosti" zahrnují, není dále v článku rozebráno a zůstává otevřenou otázkou, zda někdo, kdo jedná na základě smlouvy schválené ruským státním subjektem, plní "úřední povinnosti". Zároveň, kromě článku 359, také článek 208 zakazuje všechny "ozbrojené formace", které nejsou uvedeny ve federálním zákoně (Akimenko & Giles, 2019, s. 3). Dále PMC staví mimo legalitu také ustanovení ruské ústavy, které je základem pro tvrzení o nezákonnosti PMC (článek 13, bod 5), ovšem je ve skutečnosti zřejmě určeno k tomu, aby zabránilo zakládání protistátních milicí, ale doslova zakazuje "vytváření a činnost společenských organizací, jejichž cílem je vytváření ozbrojených jednotek" (Marten, 2019, s. 4). V ruských médiích zabývajících se obranou a také v dolní komoře ruského parlamentu (Dumě) se již několik let diskutuje o tom, zda legalizovat a oficiálně regulovat činnost PMC (Marten, 2019, s. 4). To, že se Rusku dosud nepodařilo zajistit právní rámec pro existenci a činnost soukromých vojenských společností, připisují různé zdroje více než jednomu možnému faktoru. Může jít například o kombinaci ideologického odporu části politicko-vojenského a národně bezpečnostního establishmentu a meziresortního přetahování o otázku kontroly. V jejím rámci by si jak bezpečnostní služba FSB, tak vojenská zpravodajská služba GRU mohly přát podíl, ne-li celkovou kontrolu (Akimenko & Giles, 2019, s. 3). Z těchto důvodů jsou pravděpodobně stále v roce 2022 postaveny mimo zákon.

V březnu 2018 proběhlo jednání, kdy ruský kabinet ministrů (zahrnující ministerstva obrany, zahraničních věcí, spravedlnosti a financí, stejně jako Národní gardu, FSB, Službu zahraniční rozvědky, Federální ochrannou službu a generálního prokurátora) odmítl uvažovat o legalizaci skupiny Wagnera nebo jiných PMC s odůvodněním, že "žoldněřské" chování

porušuje ruskou ústavu a že za obranu a bezpečnost jsou odpovědné pouze státní orgány. Dále bylo uvedeno, že kabinet se domnívá, že soukromá armáda by mohla destabilizovat zemi (Marten, 2019, s. 4). Mimo oficiální prohlášení ruského kabinetu ministrů o chování porušujícím ústavu a argument mocenského soupeření uvnitř ruského establishmentu se objevuje další argument, který také přispívá k postavení PMC mimo zákon, a ten je, že absence právní regulace napomáhá popírání, které by v určitých situacích mohlo být považováno za nezbytný atribut, nebo absence by také mohla být nástrojem, jak si politické vedení udrží další vliv prostřednictvím implicitní hrozby trestního stíhání (Akimenko & Giles, 2019, s. 3).

2.3 Využívání PMC místo pravidelných jednotek v Sýrii

Jak již bylo řečeno, Rusko ve své historii využívalo různé formy dobrovolnických armád v různých válkách a konfliktech v průběhu své historie. Ruské PMC po vzoru západních společností se staly fenoménem v době, kdy vypukla válka na Ukrajině a v Sýrii, před těmito konflikty. Společnosti do té doby chybí i v ruské vojenské teorii, alespoň pokud jde o to, že PMSC jsou nástrojem v ruském vojenském instrumentáriu. V poslední verzi oficiální ruské vojenské doktríny z roku 2014 jsou PMSC zmíněny pouze v souvislosti se zahraničními hrozbami. Role PMC nebyla ani v novém významném ruském díle o budoucí válce, jehož autory jsou vojenští intelektuálové Igor Popov a Musa Chamsatov. PMC jsou kolem roku 2014 popisovány jako čistě západní fenomén a není jim předepsána žádná konkrétní role v budoucí ruské bezpečnostní politice (Bukkvoll, Østensen, 2018, s. 28–29).

Existuje pět základních motivů, které vedly Ruskou federaci pro vytvoření a rozvoj PMC průmyslu. Nesmíme ovšem zapomínat, že PMC jsou v Rusku stále postaveny mimo zákon (2022). Z ruských zdrojů, článků, debat o PMC vyplývá, že RF má pět hlavních motivů pro jejich rozvoj.

Prvním motivem je zisk, napodobování vojenské techniky. V ruské debatě se objevují myšlenky zisku PMC, které zmínil zástupce šéfa podvýboru Dumy pro budování státu a legislativu, který tvrdí, že soukromý vojenský průmysl je mezinárodně rychle rostoucím odvětvím, kterému zatím dominují západní země. Tvrdí, že zde existuje obrovský nevyužitý potenciál pro Rusko. V Rusku je rozvinutá teorie, že vlády mnoha rozvojových zemí mohou uvítat vznik PMC s jinou geopolitickou příslušností než Západ, což se ukazuje jako správný odhad, neboť mnoho zemí z třetího světa se rozhodlo využívat ruských PMC.

Za druhé, je zde myšlenka vojenské emulace neboli profesionalizace armády po vzoru západních a mezinárodních norem, která se týká zejména přechodu od velké brancecké armády k menším profesionálnější silám a upřednostnění organizace pozemních sil do brigád před divizemi. Je tedy možné vnímat i rozvoj ruských PMSC jako více či méně vědomou snahu Ruska napodobit to, co se může zdát jako chytrá inovace Západu. Ovšem podle ruských kritiků ruský neliberální trh není uzpůsoben pro PMC, protože trh je silně monopolizován a jsou zde tendence pro tvoření monopolu, který by spíše připomínal DOSAAF¹ s divizí PMC (Bukkvoll, Østensen, 2018, s. 29–31). Dále je zde obava, že pokud by Rusko legalizovalo trh s PMC, tento podnikatelský sektor by náhle podléhal pravidlům a předpisům Světové obchodní organizace (WTO), což by znamenalo, že Moskva by byla povinna poskytnout přístup na místní trh různým zahraničním soukromým vojenským firmám. Konkurenceschopnost ruských PMC oproti západním PMC by byla zaručena jedinou výhodou ruských dodavatelů, a to je, že pracují za méně peněz a nežádají luxusní vybavení (Sukhankin, 2019).

Za třetí je zde možnost použít určité síly při prosazování národních zájmů, aniž by tato síla byla spojovaná s Ruskem. V Ruské debatě jsou hlasy, které jsou přesvědčeny, že západní země to dělají. Je zde možnost, že ruské PMSC by mohly v budoucnu sloužit jako síla pro autoritářské vůdce napojené na Rusko, kteří čelí lidovým nepokojům.

Za čtvrté, jak píše Bukkvoll a Østensen, (2018, s. 29–31), PMSC dávají ruským orgánům možnost použít vojenskou sílu v operacích, kde by široké ruské obyvatelstvo bylo citlivé na ztráty. Průzkum veřejného mínění Centra Levada z října 2015, kdy začal počátek ruských operací v Sýrii, naznačil, že navzdory více než padesátiprocentní podpoře ruské politiky vůči Sýrii je pouze devatenáct procent lidí ochotno podpořit zemi vojensky. Podle jednoho ruského pozorovatele se však ukázalo, že ruská veřejnost je ke zprávám o ztrátách, které utrpěly žoldnéřské společnosti, zcela lhostejná, protože se oprávněně domnívá, že tito lidé jsou vysoce placení a věděli, do čeho jdou.

Posledním motivem od počátku konfliktu v Donbasu se v ruských médiích diskutuje o možných politických a sociálních problémech, které by mohly provázet návrat ruských bojovníků, kteří odešli do Donbasu z ideologických důvodů. Ty mohou v budoucnu pro ruské orgány představovat výzvu. Mají vojenské zkušenosti, pravděpodobně by byli méně ochotni riskovat než jiné síly kritické vůči Kremlu a mnozí z nich jsou zklamáni Kremlem. Není tedy nepravděpodobné, že by ruské úřady daly přednost těmto bojovníkům před společnými ruskými

¹ Dobrovolná společnost pro spolupráci s armádou, letectvem a námořnictvem.

PMC. V takovém případě by raději odešli bojovat do zahraničí, než aby se vraceli do Ruska a vytvářeli nestabilitu. Je třeba zdůraznit, že přítomnost tohoto motivu je většinou spekulací. V otevřených zdrojích neexistuje žádný přímý důkaz, který by potvrzoval, že ruské úřady takto uvažují, ale není pochyb o tom, že zejména Wagner se mezi ruskými bojovníky v Donbasu intenzivně rekrutuje (Bukkvoll, Østensen, 2018, s. 29–31).

2.4 Účast ozbrojených sil Ruské federace v konfliktu

V roce 2015 Ruská federace na žádost Damašku vyslala letecké a námořní síly a kontingent vojenských poradců a instruktorů. Moskva zpočátku vyvracovala tvrzení o jiné formě vojenské přítomnosti na syrském území. V květnu 2015 nechal Vladimir Putin Nejvyšším soudem ratifikovat výnos, podle něhož jsou za státní tajemství považovány veškeré informace o vojenských škodách a ztrátách utrpěných nejen v době války, ale i v době míru. Skutečnost přítomnosti ruských sil v Sýrii se potvrdila v létě 2015. Když tyto informace začaly na sociálních sítích a v tisku sdílet blízcí obětí, bylo ministerstvo obrany nuceno přiznat reálné ztráty, zejména v řadách expedičních sil (Fainberg, 2017, s. 12–13). Hlavní personál v Sýrii tvoří Vojska protivzdušné obrany, námořní pěchota, zejména 810. samostatná brigáda námořní pěchoty Černomořské flotily a dělostřelectvo, včetně vojáků 120. samostatné dělostřelecké brigády. Dále v Sýrii od začátku zapojení Ruské federace působí specnazny tři zpravodajských služeb, a to konkrétně Služby vnější rozvědky, Federální služby bezpečnosti a GRU. (Fainberg, 2017, s. 14). Ústředním bodem ruské vojenské intervence v Sýrii byly ruské vzdušné a kosmické síly, které vedly rozsáhlou ofenzivní leteckou kampaň, aby umožnily prorežimním pozemním silám postup při ofenzivě proti opozici a islámských teroristům.

Pro syrskou kampaň nasadily ruské letectvo na své primární letecké základně Hmeimim v provincii Latakija smíšenou leteckou skupinu složenou z letounů s pevnými a rotačními křídly, která poskytovala vzdušnou sílu a průzkumnou podporu prorežimním silám. Ruské vzdušné síly v Sýrii se v průběhu kampaně měnily v závislosti na potřebách bojiště a pohybovaly se v rozmezí přibližně 20–50 útočných a víceúčelových letounů s pevnými křídly a 16–40 útočných a transportních vrtulníků. Většina ruských leteckých úderů byla plánována předem s využitím informací shromážděných z pozemních, vzdušných a kosmických průzkumných prostředků a ruští piloti se těšili z převážně nesporného, povoleného vzdušného prostoru s minimálním ohrožením ze strany opozice a teroristických sil na zemi (Katz, Harrington, 2020, s. 20–22). Rusko používalo několik generací ruských bojových letounů, včetně bombardérů Su–24, útočných letounů Su–25SM/UB třetí generace, těžkých víceúčelových stíhaček Su–30SM, stíhacích bombardérů Su–34, stíhaček Su–35 čtvrté generace a po krátkou dobu

dokonce Su-57 páté generace. Od září 2015 do ledna 2018 uskutečnilo ruské letectvo více než 34 000 bojových vzletů, přičemž Su-24 a Su-34, sloužily jako primární úderné letouny, v průměru 40–50 misí denně. Ruské vrtulníky byly také hojně využívány v roli pozemního útoku a palebné podpory, včetně systémů Mi-8AMTSh, Mi-24P, Mi-28N Havoc, Ka-52 Hokum a Mi-35M a také pro průzkumné a transportní funkce. Pro zpravodajství, sledování a průzkum ruské letectvo využívalo dvou starších letounů IL-20 "Coots" a příležitostně i nových letounů ISR Tu-214R. Ruské bezpilotní letouny hrály primární roli při průzkumu cílů pro letecké údery a dělostřeleckou palbu ruských a syrských armádních sil, konkrétně bezpilotní letoun Orlan-10 Forpost (Katz, Harrington, 2020, s. 20–22).

Ruské pozemní síly v Sýrii, které během kampaně čítaly od 3 000 do 5 000 až 6 000² vojáků, se skládaly z expedičních sil, lehkého obrněného dělostřelectva, raketových sil a specialistů, včetně ženistů a vojenské policie. Ruské expediční síly sloužily především k poradenství a umožnění činnosti syrských sil a čítaly několik tisíc příslušníků, včetně nedávno zformovaných sil speciálních operací z ruského Velitelství speciálních operací, poradců a zpravodajských specialistů Spetsnaz, námořních pěších a výsadkových jednotek. Tyto pozemní jednotky se zaměřovaly na průzkum bojiště pro vedení ruské dělostřelecké palby a leteckých úderů, výcvik a poradenství partnerským silám a speciální bezpečnostní mise, včetně specifických útočných misí a zajištění ruských základen. Rusko nasadilo další pozemní jednotky pro specializované úkoly, včetně bojových ženistů a specialistů na boj proti výbušným zařízením, a také stovky vojenských policistů složených ze sunnitských muslimů, konkrétně z čečenských a ingušských vojáků, kteří pomáhali stabilizovat vyklizené oblasti a spravovat deeskalační zóny. Ruské dělostřelectvo a obrněné jednotky poskytovaly pozemním operacím palebnou podporu a ochranu sil, včetně tažených dělostřeleckých baterií MSTA-B a tanků T-90A. Systémy palebné podpory byly poskytnuty také syrským jednotkám, zejména tank T-72B3. Ruské rakety, včetně pokročilých systémů pro odpalování vícenásobných raket TOS-1 Buratino a BM-30 Směřč, a mobilní balistické raketové systémy krátkého doletu (SRBM), včetně systémů Točka (SS-21) a Iskander M (SS-26 Stone), poskytovaly další palebnou podporu a úderné kapacity (Katz, Harrington, 2020, s. 21–22).

Ruské námořnictvo plnilo v Sýrii dvě klíčové role na podporu pozemních bojových operací prostřednictvím střelby z hladinových lodí a ponorek a poskytování logistické podpory

² Do této statistiky jsou započítáváni také kontraktoři Wagnerovy skupiny.

vojenské kampani. Přítomnost ruského námořnictva schopného úderu v přístavu Tartus a na moři se měnila podle operačních potřeb a čerpala z Černomořské a Severní flotily. Klíčové prostředky zahrnovaly fregaty s řízenými střelami třídy Admirál Grigorovič, křižník s řízenými střelami Maršál Ustinov, protiponorkovou loď Severomorsk a ponorky třídy Kilo. Zejména fregaty třídy Grigorovič a ponorky třídy Kilo poskytovaly příležitostnou podporu úderů z řízených střel s plochou dráhou letu rodiny Kalibr proti cílům opozice a Islámského státu, a to i z flotily ruského námořnictva v Kaspickém moři. Ruské námořnictvo také od října 2016 do ledna 2017 vyslalo do Sýrie svou jedinou letadlovou loď Admirál Kuzněcov a přidruženou údernou skupinu letadlových lodí. Ačkoli letadlová loď sloužila především jako symbol ruských schopností globální projekce síly, poskytovala určitou údernou podporu operacím v okolí Aleppa, včetně vzletů letounů Su-33 a bojových letounů MiG-29KR/KUBR nasazených na palubě (Katz, Harrington, 2020, s. 21–22).

Ruskou vojenskou intervencí v Sýrii lze rozdělit do tří fází kampaně, které se soustředí na různé, ale vzájemně provázané strategické cíle: stabilizace Asadova režimu v hlavních oblastech západní Sýrie od září 2015 do jara 2016, ofenziva na západě s cílem dobýt zpět Aleppo od jara 2016 do jara 2017 a boj proti Islámskému státu ve střední a východní Sýrii od jara 2017 do jara 2018. Toto rozfázování je však retrospektivní a nebylo výsledkem záměrného ruského plánování a strategie před jejich intervencí. Místo, kam Rusko soustředilo svou vojenskou sílu, bylo spíše primárně reakcí na protirežimní síly a bylo určeno společně se syrskými a iránskými partnery na základě vyhodnocených priorit na bojišti, v současnosti jsou stále síly RF přítomné v Sýrii v mnohem menších počtech než v hlavní fázi 2015–2018, a to především z důvodu invaze na Ukrajinu, kdy Ruská federace směřuje prostředky ze Sýrie na Ukrajinu (Katz, Harrington, 2020, s. 21–22).

3. Wagnerova skupina

Ústřední otázkou třetí kapitoly je „*Jak se angažovaly soukromé vojenské společnosti Slovánské sbory a Wagnerova skupina v konfliktu?*“. Wagnerova skupina je ruský fenomén, který vznikl transformací několika společností. V této kapitole se budu podrobněji zabývat historií, organizační strukturou a vybavením, kterými tato neoficiální armáda Kremlu disponuje. Wagnerova skupina byla do nedávné doby utajována a popírána všemi orgány. Spekuluje se také, že Wagnerova skupina je napojena na ruské zpravodajské služby. Wagnerova skupina si vysloužila popularitu při anexi Krymu, ale hlavně při operacích v Sýrii, kde mnoho bojovníků přišlo o život. Wagnerova skupina je ojedinělá, protože se vyznačuje odlišnou strukturou od svých západních protějšků.

3.1 Historie a vývoj Wagnerovy skupiny

Úplný počátek historie Wagnerovy skupiny je těžké zcela zmapovat, ale spekuluje se, že základem pro skupinu se stala R.O.S.A-Spetsnaz-Orel, která v roce 1998 byla v Orlu zaregistrována jako regionální veřejná organizace pro bývalé speciální jednotky. Když následně vypukla válka v Iráku a Afghánistánu, vytvořila se na trhu příležitost pro bezpečnostní firmy se silnějšími bojovými schopnostmi, než mají běžné ochranné firmy. ROSA tak ve spolupráci se Svazem ruských výsadkářů vytvořila společnost Antiteror-Orel, která v Iráku působila jako PMSC³ prostřednictvím svého oddílu Tiger Top Rent Security s podporou Moskvy a zajistila si kontrakty s ruskými ropnými a plynárenskými společnostmi (Rendboe 2019). Různé zdroje, jak ruskojazyčné, tak ostatní, mají trochu odlišné verze toho, co se stalo, ale zdá se, že Tiger Top Rent Security sloužil přinejmenším jako základna pro založení společností Moran Security Group, Ferax a Redut-Antiterror. Z nich je v současnosti nejvýznamnější Moran Security Group, kterou založila směsice bývalých pracovníků FSB a ruského námořnictva. Na svých internetových stránkách společnost uvádí, že poskytuje především služby ochrany v námořní oblasti, včetně "ozbrojeného doprovodu lodí". Společnost byla oficiálně zaregistrována v roce 2011, ale působila již dříve (Bukkvoll, Østensen 2018). Jedním z největších klientů společnosti Moran byla státem stoprocentně vlastněná korporace Somkomflot petroleum fleet se sídlem v Petrohradě (Marten 2019).

V Moskvě existovaly dvě různé oficiálně registrované bezpečnostní společnosti Moran. Jedna z nich, registrovaná v roce 2011, se označovala za společnost zabývající se námořní osobní dopravou pod vedením Vjačeslava Kalašnikova. Svou činnost ukončila v březnu 2017.

³ PMSC je zkratka pro private military security company, tedy jiné označení pro PMC neboli soukromé vojenské společnosti.

Druhá, registrovaná v červenci 2012 pod vedením Jevgenije Sidorova na jiné adrese, se účtovala jako soukromá ochranná společnost (Marten 2019). Tato druhá skupina Moran Security Group byla registrovaná pouze dva roky; činnost ukončila 1. září 2014. Její zástupce generálního ředitele Boris Čikin následující měsíc vysvětlil, že Moran "není ruská společnost, jsme registrovaní v jiné zemi". Dále uvedl, že kdyby to byla ruská společnost, nemohla by v Iráku spolupracovat s americkými a britskými silami, protože již v roce 2006 vydal americký velitel v Iráku rozkaz, že koaliční síly již nemohou spolupracovat s ruskými společnostmi. Dokud byla společnost Moran místo toho registrována na místě v Bagdádu, řekl Čikin, mohla v pohodě pokračovat v práci. Společnost Moran se poprvé dostala do ruských zpráv, když bylo devět jejich ruských strážců zatčeno nigerijskou vládou během razie na jejich plavidlo v přístavu Lagos v říjnu 2012. Pravděpodobně se jednalo o námořní přepravní verzi společnosti (Marten 2019). Na jaře 2013 začala společnost Moran Security Group v mezičase svého fungování zvat ruské veterány na pohovory do nové společnosti s názvem Slavonic Corps, neboli v českém překladu Slovanské sbory, která měla sídlo v Hongkongu, nikoli v Rusku.

Důvod založení další společnosti v Hongkongu byl kontrakt, který měl syrským vládním jednotkám pomoci při znovuzískání syrské ropné a plynové infrastruktury, kterou ovládal Islámský stát. To bylo dva roky předtím, než Rusko jako stát vstoupilo do syrského konfliktu. Protože takové angažmá bylo z hlediska ruského práva více než sporné, založila společnost Moran za tímto účelem Slavonic Corps (Bukkvoll, Østensen 2018). Ředitelem společnosti Slavonic Corps byl Sergej Kramskoj, nadále žil v Petrohradě a provozoval tam další dvě oficiálně registrované firmy rovněž s názvem Slavonic Corps. Jiné vyšetřování později odhalilo, že společnost Slavonic Corps byla plně vlastněna Vadimem Gusevem, který byl rovněž zástupcem ředitele společnosti Moran. Do října téhož roku, opět pod záštitou společnosti Moran, podepsalo smlouvu se Slavonic Corps na práci v Sýrii přibližně 267 mužů (Marten 2019). Při návratu ze Sýrie do Ruské federace byli dva z vůdců Slavonic Corpus zatčeni a odsouzeni za porušení ruských žoldněřských zákonů. Moran Security v té době popírala veškeré spojení se Slavonic Corpus. I přes tento neúspěch však výprava zřejmě posloužila jako výchozí bod pro Wagnera. Jak přesně tato transformace proběhla, není jasné, ale Wagnerova skupina s největší pravděpodobností existovala jako PMSC již v roce 2014. V roce 2015 byla zřízena výcviková základna Wagner v Molkinu na jihu Ruska, v sousedství již dlouho existující základny 10. brigády speciálních sil GRU. Wagnerovou skupinu vedl Dmitrij Utkin, který původně přišel do Moran Security z 2. brigády speciálních sil GRU v Pskově. Utkin se zúčastnil neúspěšné operace Slavonic Corpus v Sýrii, ale po návratu do Ruska nebyl zatčen. Údajně

je milovníkem hudby Richarda Wagnera a v Sýrii používal Wagnerovo jméno jako své volací jméno, odtud se odvozuje název skupiny, sami členové Wagnerovy skupiny sebe označují jako „muzikanti“ (Bukkvoll, Østensen 2018).

3.2 Organizace Wagnerovy skupiny

Struktura a vlastnictví Wagnerovy skupiny byly dlouho utajovány, a kromě spekulací a domněnek nešlo stoprocentně dokázat vlastnictví skupiny, i když zde určité důkazy byly, až při ruské invazi na Ukrajinu v roce 2022 přiznal 26. září Jevgenij Prigožin, že je vlastníkem Wagnerovy skupiny. V příspěvku na ruské sociální síti VK Prigožin prohlásil, že skupinu založil v roce 2014 v prvních dnech války na východě Ukrajiny (Mackinnon, 2022). Zdroje uvádějí, že jeho prvotní napojení na stát byla potřeba generálního štábu mít ochotného a schopného oligarchu, který by byl zodpovědný za financování, praní špinavých peněz a zajišťování zakázek. Jevgenij Prigožin je restauratér a cateringový pracovník, který je znám pod přezdívkou Putinův šéfkuchař, také je znám pro své obchodní schopnosti a firmy podnikající v pohostinství a cateringu. Jeho kariéra začala v kriminálním prostředí Petrohradu, kde byl v 80. letech zatčen za krádeže, loupežné přepadení, podvody a kuplířství. Prigožin je také znám v zahraničněpolitické komunitě jako majitel Internet Research Agency, tzv. trollí farmy, která je zodpovědná za ovlivňování veřejného mínění především v západních zemích (Rendboe, 2019, s. 42). Dalšími lidmi podílejícími se na vedení a velení společnosti jsou Dimitrij Utkin, Andrej Trošev, Alexander Kuzněcov.

Dmitrij Utkin (*nom de guerre* Wagner) je profesionální voják (v hodnosti podplukovníka ve výslužbě), který se zúčastnil dvou čečenských válek a velel jednotce vojenské rozvědky (GRU) Spetsnaz v Pskovské oblasti. Po odchodu ze služby nastoupil do bezpečnostní skupiny Moran, je o něm známo, že se účastnil bojových akcí na Ukrajině a v Sýrii, a to v letech 2013–2016. Podle snímků zachycených během slavnostního večera v Kremlu v roce 2016 byl Utkin vyznamenán čtyřmi Řády odvahy, které jsou obvykle udělovány za odvážné a rozhodné činy při plnění vojenských nebo civilních povinností v podmínkách ohrožení života. Andrej Trošev (*nom de guerre* Sedoj) je bývalý příslušník sovětských/ruských ozbrojených sil, účastnil se válek v Afghánistánu a Čečensku. Byl příslušníkem Militsie, do důchodu odešel v hodnosti plukovníka jako šéf speciální jednotky rychlého nasazení Spetsnaz neboli SOBR v Severozápadním federálním okruhu bývalé Ruské sovětské federativní socialistické republiky, vyznamenán je dvěma řády Rudého praporu a dvěma řády Za odvalu a medailí Hrdina Ruské federace, údajně ji obdržel za dobytí Palmýry v roce 2016. Od roku 2016 vede organizaci "Liga ochrany zájmů veteránů lokálních válek

a vojenských konfliktů" v Petrohradě. Alexandr Kuzněcov (*nom de guerre* Ratibor) je profesionální ruský voják, který sloužil v hodnosti majora jako velitel jednotky speciálních sil dislokované v Solněčnogorsku (Moskevská oblast). Jak poznamenávají ruské zdroje, toto zařízení se do budoucna stane velitelským centrem Senež, platformy, která nakonec dá vzniknout ruským silám pro speciální operace (SOF). Zajímavé je, že v roce 2016 byl Kuzněcov, tehdy člen bezpečnostní skupiny Moran, spatřen spolu s Dmitrijem Utkinem ze skupiny Wagner v Kremlu během výše zmíněného slavnostního předávání cen, kde byl spolu s dalšími osobami vyznamenán medailemi za dobytí Palmýry (Sukhankin, 2019).

Skupina Wagner udržovala a udržuje přehledný a dobře propracovaný systém C2⁴. Z celkového počtu 2 349 osob, které byly údajně v letech 2016–2017 nasazeny v Sýrii. Velitelská struktura skupiny Wagner je rozdělena na vyšší úroveň, kterou tvoří vrchní velitel a výkonný ředitel, a na střední úroveň velení. Ta zahrnuje administrativní skupinu 388 osob, generální štáb 19 osob a kontrolní skupinu 36 osob. Wagner klade zvláštní důraz na koordinaci "vojenské části" skupiny, kde je klíčová role přisuzována oddělení vojenské přípravy (Sukhankin, 2018). Různé podjednotky v rámci Odboru vojenské přípravy odpovídají za střeleckou přípravu, ženijní přípravu, osádky tanků a bojových vozidel pěchoty, taktickou přípravu a také dělostřelectvo a protiletectvou obranu. Důležité je, že jasné rozdělení funkcí a odpovědností skupiny Wagner a její dobře zavedený systém C2 se řídí vzorem převzatým ze struktury ruských ozbrojených sil. Tato struktura umožňuje skupině Wagner a dalším ruským PMC provádět ofenzivní mise nebo operace, které obvykle provádějí pravidelné ozbrojené síly. Tento aspekt znamenal, že skupina Wagner mohla provádět operace proti silám považovaným za nepřátelské vůči ruskému a syrskému režimu, a to nezávisle na syrských silách, a dokonce někdy i místo pravidelné armády Bašára Asada (Sukhankin, 2018).

Vojáci z Wagnery skupiny v rámci činnosti musí mlčet o místě svého pobytu a zdržet se používání internetu, dokud jsou kontrakty aktivní. Podepisují také dohodu o mlčenlivosti trvající 10 let a osobní prohlášení o záměru, v němž uvádějí, že nejsou žoldněři, ale jsou přítomni za účelem dokumentace objektivních skutečností konfliktu (Rendboe, 2019, s. 49).

3.3 Nábor, služné, financování a zásobování

Vojáci pro projekt Wagner byli rekrutováni ústním podáním a internetovými inzeráty z řad bývalých vojáků na ruském venkově, kteří hledali práci, z řad kozácké komunity

⁴ Command and control což je soubor organizačních a technických vlastností a procesů využívající lidské, fyzické a informační zdroje k řešení problémů a plnění úkolů k dosažení cílů organizace.

na Ukrajině a v Rusku a bývalých vojáků v Srbsku a Bosně. Zdroje se neshodují v tom, jak důležitý byl čistý trestní rejstřík, ale později bylo od této podmínky upuštěno (Rendboe, 2019, s. 38). PMC využívá také spolky válečných veteránů, ze kterých se PMC snaží rekrutovat, jsou Svaz donbaských dobrovolníků, který je spjat s další ruskou PMC, sborem ENOT, který bojoval v Donbasu a podílel se na vojenském výcviku balkánské mládeže. Druhou skupinou je organizace Bojové bratrstvo, které bylo založeno v roce 1997. Také bylo zjištěno, že k náboru je využívána i Dobrovolnická společnost pro spolupráci s armádou, letectvem a námořnictvem (DOSAAF) a vojenské komisariáty, kdy na komisariátech náboráři cíleně hledají záložníky s minulostí, která zahrnuje bojové zkušenosti z různých konfliktních zón, přednost mají ti, kteří sloužili ve Specnazu a výsadekových jednotkách (Sukhankin, 2019).

Wagnerova skupina také hojně využívá sociální sítě, kde šíří propagační materiály, konkrétně videa, rozhovory a fotografie z bojů. Nejvyužívanější k propagaci jsou ruské sociální sítě VKontakte a kanály sítě Telegram, přičemž samotné kontaktování náboráře probíhá pomocí telefonního čísla, popřípadě způsobem textové komunikace, kdy telefonní číslo slouží k textové komunikaci prostřednictvím aplikace Whatsapp nebo Telegram. Mimo kontaktování telefonním číslem skupina operuje s mnoha účty, které zájemci kontaktují, nejčastěji jde o různé mutace profilu @Rabota_wagner. Nejaktivnějšími kanály, které se snaží o nábor nových členů a propagují Wagnerovou skupinu, jsou t.me/orchestra_w, t.me/rsotmdivision a t.me/wagner_com a mnoho dalších, všechny tyto zmíněné kanály čítají vyšší statisíce odběratelů. Po invazi na Ukrajinu v roce 2022, kdy byla potvrzena existence Wagnerovy skupiny, se po Ruské federaci začaly také objevovat propagační materiály například na billboardech, autobusech a letácích.

Wagner oproti jiným složkám Ruské federace své bojovníky platil mnohonásobně více převyšující plat regulárního vojáka armády RF. Platební politika skupiny Wagner se několikrát změnila. Během období, kdy se Wagner formoval, měl za angažmá každý kontraktor nárok na 80 000 rublů měsíčně, zatímco absolvoval dvoutříměsíční školení na polygonu Molkino. Po překročení ukrajinské hranice dosahoval měsíční plat bojovníka 120 000 rublů. Účast v polovojenských operacích na území takzvané Luhanské lidové republiky však platby zvyšovala na 180 000 rublů. Pro srovnání, povstalci z neuznané Doněcké a Luhanské lidové republiky vydělávali přibližně 15 000 rublů měsíčně (Sukhankin 2019). V letech 2015 až 2016 dosahoval plat zaměstnanců Wagnera v Sýrii 232 000 rublů měsíčně, zatímco na začátku roku 2017 v období nejintenzivnějších bojů se podle některých ruských zdrojů mohl měsíční plat vyšplhat až na 490 000 rublů. Tento údaj byl vyvrácen jinými zdroji, které uváděly reálnější

platy ve výši cca 245 000–294 000 rublů měsíčně. Jak uvedl jeden anonymní bojovník společnosti Wagner, podepsal smlouvu na 245 000 rublů měsíčně, ale de facto dostával méně než 4 000 dolarů, později však po prokázání kvalifikace dostával dalších 150 000 rublů měsíčně a zvláštní prémie za úspěšně provedené operace, které oscillovaly mezi 30 až 100 % základního platu. Dalo by se tedy říci, že Wagnerova platová politika se lišila v závislosti na zkušenostech a úrovni kvalifikace konkrétního bojovníka/zaměstnance a také na povaze/složitosti mise. Diferenciace byla patrná i v odškodnění rodin obětí, standardní výplata za smrt příslušníka Wagnera se pohybovala od 3 000 000 v případě členů zabezpečovacího oddílu (tj. jednotlivců se neúčastnil vojenských operací) až po 5 000 000 rublů, pokud byl zabit v boji. Není však známo, zda příbuzní skutečně obdrželi částky, na které měli nárok. Jak píše Sukhankin (2019), v roce 2017 se financování skupiny Wagner údajně stalo výhradní odpovědností syrské vlády, což vedlo k zpožděním ve výplatách, sporům a rostoucí nespokojenosti. Ruské zdroje tvrdí, že pouze špičkoví specialisté se stále těší relativně vysokým měsíčním platům ve výši přibližně 240 000 rublů, zatímco bojovníci s nižšími hodnotami dostávají 134 000 rublů. Tyto změny měly zásadní vliv na výcvik i vybavení, které měly jednotky Wagner bojující v Sýrii k dispozici. Zároveň vedly k nižší kvalitě nových rekrutů. Změny v platební politice zůstávají stále nejasné a jsou předmětem debat a spekulací. Tyto změny jsou často připisovány boji, který údajně probíhal mezi majitelem společnosti Wagner Jevgenijem Prigožinem a ministrem obrany Sergejem Šojguem o přerozdělování ekonomických prostředků, ačkoli nedostatek přesných údajů brání jednoznačným odpovědím na tuto otázku.

Alternativně lze změny v platební politice přičítat velkému počtu volných kádrů ochotných vstoupit do skupiny Wagner vzhledem k nedostatku příležitostí v ekonomicky zaostalých regionech Ruska. Na základě analýzy životopisů Wagnerových bojovníků zabitých na Ukrajině a v Sýrii je totiž typickým profilem osoby, která se ke skupině připojila, muž středního věku s rodinou, často neúspěšný podnikatel a s nevyřízenými bankovními úvěry, z ekonomicky deprimované oblasti, ale s bohatou vojenskou minulostí, který se buď nedokázal přizpůsobit civilnímu životu, nebo se nedokáže vyrovnat s náročnou ekonomickou situací (Sukhankin 2019).

Financování PMC probíhá z několika zdrojů, primárním zdrojem zůstává platba za provedené zakázky a operace, kdy v případě Sýrie za služby platilo a operace financovalo ministerstvo energetiky a obrany. Ovšem finance skupina Wagnera neoficiálně získává například praním špinavých peněz prostřednictvím subdodávek společnosti Concord a souvisejících podniků a fiktivních společností, kdy ministerstvo obrany vytvořilo externím

zadávaním údržby táborů a stravování pro školy, EMERCOM⁵ a armádu. Takto lze do rozpočtu vložit více prostředků, než je potřeba na služby, a na druhém konci je získat zpět jako výdaje Wagnerovy skupiny. Tímto způsobem se PMC vyhýbá pozornosti. Díky této praxi, která odstartovala za ministra obrany Anatolije Serdjukova, který se snažil o profesionalizaci armády a který zavedl praxi outsourcingu, se často udává, že samotné PMC Wagnera je částečně výsledkem vojenské reformy, nikoliv pouze nové vojenské doktríny, kdy důležitou roli hrál samotný zisk (Rendboe, 2019, s. 44–45).

Jak různé zdroje a Sukhankin (2019) uvádějí, příslušníci skupiny Wagner jsou vyzbrojeni moderními ručními a lehkými zbraněmi. Kromě toho v období největších bojových úspěchů této PMC zprávy zaznamenaly, že skupina Wagner používala mimo jiné hlavní bojové tanky T–72, raketometry BM–21 Grad a houfnice D–30 ráže 122 mm. Ovšem kvalita výzbroje se díky již výše zmíněnému boji, který údajně probíhal mezi majitelem společnosti Wagner Jevgenijem Prigožinem a ministrem obrany Sergejem Šojguem o přerozdělování ekonomických prostředků měl za následek horší vybavení. V současnosti s úpadkem výcviku a sázení na masovost PMC vojáci stěží disponují základní výbavou.

Logistika Wagnerovy skupiny v Sýrii je založena na dvou cestách, po moři a vzduchem, přičemž po moři hlavní roli hrál Sevastopol a Novorossijsk, odkud plavidla vyplouvala. Ovšem námořní cesta je zřejmě primárně využívána k přepravě těžké výzbroje, vojenského vybavení a dalších druhů nákladu. Letecká hlavní přepravní trasa, která byla použita pro dopravu ruských soukromých vojenských dodavatelů do Sýrie, měla na starost celý Jižní federální okruh Ruské federace, konkrétně Adygejsko, Astrachaňskou oblast, Volgogradskou oblast, Kalmycko, Krasnodarský kraj, republiku Krym, Rostovskou oblast a Federální město Sevastopol. V září 2015 dosáhl počet letů vojensko-dopravního letectva do Sýrie dvou denně, lety se uskutečňovaly především z Mozdoku, Rjazaně, Ivanova a dalších měst, kde se nacházejí jednotky VDV (Sukhankin 2019). Podle novinářského šetření v této věci bylo zásadním aspektem úspěchu Wagnerovy skupiny odhodlání Ruska poskytnout jí logistické zdroje celého jižního federálního okruhu. Zejména Rostov na Donu hrál z hlediska rozvoje a fungování Wagneru strategickou roli. Rostovu je přidělena hlavní role při převozu ruských vojáků řadových i smluvních do Sýrie prostřednictvím letecké společnosti Cham Wings. Spekuluje se, že s největší pravděpodobností byli příslušníci Wagnerovy skupiny převezeni do Sýrie stejným

⁵ Ministerstvo Ruské federace pro civilní obranu, mimořádné situace a odstraňování následků přírodních katastrof.

systemem, s využitím mezinárodního letiště Platov. Letecká přeprava dostala přednost před lodní především kvůli obavám o zachování utajení a diskrétnosti mise (Sukhankin 2019).

3.3 Operace v Sýrii

Zapojení Wagnerovy skupiny do konfliktu v Sýrii navazuje na již výše zmíněný Moran Security a Slovanské sbory. Angažmá Wagnera navazuje na žádost syrské vlády adresovanou společnosti Moran Security Group v roce 2013, aby pomohla získat zpět od Islámského státu syrskou ropnou a plynovou infrastrukturu, kterou tento stát ovládal. Bylo to dva roky předtím, než Rusko jako stát vstoupilo do syrského konfliktu. Protože takové angažmá bylo z hlediska ruského práva více než sporné, založila společnost Moran za tímto účelem dceřinou společnost v Hongkongu s názvem Slovanské sbory.

Slovanské sbory vyslaly asi 250 bojovníků, aby infrastrukturu získali zpět, ale ve svém úsilí z velké části neuspěli. Později, když se bojovníci vrátili do Ruska, byli dva z vůdců Slovanských sborů zatčeni a odsouzeni za porušení ruských žoldněrských zákonů. Neúspěch kontraktu, který měly vykonat Slovanské sbory, však posloužil jako výchozí bod pro Wagnera.

V Sýrii se Wagner podílel na výcviku syrských elitních jednotek a zdá se, že se také přímo účastnil bojů ve značném rozsahu (Bukkvoll, Østensen, 2018, s. 25–26). Hlavní syrskou operací, které se Wagner účastnil, bylo osvobození Palmýry od Islámského státu. Angažmá Wagnerovců v Sýrii se uskutečnilo 2016⁶ s 1500–2000 kontraktory, kteří byli pro tuto příležitost dva měsíce cvičeni na základně v Molkinu, jejich veliteli byli Utkin a jeho zástupce Andrej Trošev, jejich úkolem bylo znovu dobýt a udržet ztracené ropné terminály v Palmýře a pro tento úkol jim ruské úřady poskytly tanky T–72, systémy BM–21 Grad a houfnice D30 a byli umístěni na stálé základně v závodě Hayan Petroleum Company. Ruská armáda zajišťovala přepravu letadly a loděmi (Rendboe, 2019, s. 49). Odhaduje se, že za období 2015–2016 v Sýrii zahynulo někde mezi 73 a 101 Wagnerovci. Většina bojovníků Wagnera byla stažena ze Sýrie v létě 2016 po bitvě o Palmýru a zůstaly tam jen malé skupiny vysoce kvalifikovaných specialistů a opravářů (Marten, 2019, s. 194). Další operace Wagnerovců byla zprostředkovaná ministerstvem energetiky RF, konkrétně Alexandrem Novakem, kdy zprostředkoval v prosinci 2016 v Moskvě podpis "seriózního memoranda o porozumění" (MOU) mezi svým syrským protějškem a nově registrovanou ruskou firmou Evro Polis (až v lednu 2018 byla se syrským ministerstvem energetiky podepsána právně závazná verze)

⁶ Některé zdroje uvádějí, že Wagnerovci byli přítomni a operovali v Sýrii již v roce 2015 před první bitvou o Palmýru v roce 2016 (Marten, 2019, s. 193).

(Marten, 2019, s. 194). Evro Polis byla založena čistě k uzavření dohody, firma je rovněž vlastněna Prigožinem.

Memorandu Evro Polis de facto umožnila firmě převzít kontrolu nad čtvrtinou syrských zdrojů ropy a zemního plynu, za získání těchto ropných a plyných těžařských komplexů z rukou teroristů Islámského státu (Sukhankin, 2019). Evro Polis měla v Sýrii i další roli, například dodávala ruské instruktory syrským speciálním jednotkám známým jako "Lovci ISIS", určeným k osvobození, zajištění a obraně ropných polí v okolí Palmýry, tehdy držených Islámským státem. 7. února 2018 došlo k události, při níž byly zabity nebo zraněny desítky či dokonce stovky Wagnerových mužů, a která riskovala vyvolání nebezpečné krize mezi americkými a ruskými silami působícími v Sýrii.

Velká skupina rusky mluvících příslušníků milice překročila hranici vnitřní zóny konfliktu na východě Sýrie, na níž se americké a ruské síly dohodly v roce 2015, když tato milice začala střílet na vojenskou základnu podporovanou USA a kontrolovanou Kurdy, která střežila plynárnu Conoco v Deir-el-Zouru. Wagnerovci byli vybráni na tuto operaci hlavně z důvodu, protože nenarušovali žádnou dohodu mezi oběma původci zón (Sliwa, 2021, s. 111). Při odvracení útoku americké velení povolilo ničivou sérii leteckých úderů. Podle Pentagonu americké síly využily speciální dekonfliktní linku pro Sýrii ke komunikaci s ruskými vojenskými veliteli v Sýrii před, během a po úderu a Rusové nás ujistili, že se na něm nepodíleli. Ministr obrany Jim Mattis řekl Kongresu, že „ruské vrchní velení v Sýrii nás ujistilo, že to nebyli jejich lidé. Vzhledem k tomu, že američtí velitelé pečlivě sledovali postup rusky mluvící jednotky při jejím přechodu přes zónu, lze se vsadit, že ruská vojenská rozvědka si byla pohybu skupiny rovněž dobře vědoma. Dokumenty amerických zpravodajských služeb, které unikly do Washington Post, navíc ukazují, že Prigožin byl po celou dobu útoku opakovaně v kontaktu s Kremlm a že se Prigožin Syřanům skutečně chlubil, že v tomto období dojde k rychlému a silnému přesunu, takže je pravděpodobné, že Kreml věděl o pohybech milice spolu s Wagnerovci (Marten, 2019, s. 194–195).

Větší ztráty také byly zaznamenány v důsledku podpory oddílů ruských ozbrojených sil v Sýrii a dodávky vybavení, které se začátkem roku 2017 změnily k horšímu, což mělo dopad na efektivitu Wagnerovy skupiny během druhé bitvy o Palmýru a bojů v provincii Deir-el-Zouru. Příčinou zhoršení podpory a vojenského vybavení byly neshody mezi vedením PMC a ruským ministerstvem obrany a přesun sponzorování na syrskou vládu a soukromé společnosti. Současně to způsobilo změnu v uspořádání velení a řízení v návaznosti na novou

podřízenost, což celkově negativně ovlivnilo bojovou efektivitu a v konečném důsledku zvýšilo počet obětí. Přetrvávala však omezená koordinace, protože PMC byly umístěny na stejných základnách jako ruské jednotky. Vybavení jednotek se rapidně zhoršilo, Wagnerova skupina začala operovat s mnohem starším vybavením často z dob Sovětského svazu (Sliwa, 2021, s. 111).

Závěr

Syrská občanská válka, která vypukla v roce 2011, se stala pro Ruskou federaci obavou a břemenem při záchraně svého věrného spojence na Blízkém východě. Ruská federace vstoupila do konfliktu v roce 2015 nejprve skrytě, poté jako plnohodnotný spojenec. Ruská federace mimo finanční zátěž utrpěla i lidské ztráty, které Rusko zaznamenalo. Ruská federace také profitovala z války, kdy získala od Syrské arabské republiky kontakty, a hlavně Ruská federace vyzkoušela nové vojenské doktríny na bojovém poli, včetně nasazení nepravidelných jednotek, konkrétně v té době popíranou Wagnerovu skupinu.

Cílem této bakalářské práce bylo odpovědět na tři ústřední otázky ohledně působení Ruské federace v konfliktu. První otázka byla směřovaná na politickou a ekonomickou část vstupu do konfliktu, konkrétně: *Jakých geopolitických a ekonomických cílů chtěla Ruská federace v rámci zapojení do konfliktu dosáhnout?* Vstup Ruské federace byl soubor geopolitických a ekonomických faktorů, kdy větší význam hraje geopolitický faktor. Ruská federace v rámci geopolitiky chtěla udržet u moci Bašára al-Asada, který je jediný na Blízkém východě považován Ruskem za naprostého spojence. Hlavní obava Ruska panovala ze ztráty autokratického sekulárního spojence, kterého by mohla svrhnout revoluce protivládních a ostatních aktérů a tím vytvořit prostor ve vakuu moci, které by vzniklo po prosazování zájmů Spojených států amerických. Ruská federace vylučovala další ztráty spojence, tak jak se stalo v Libyi pádem Muammara Kaddáfího. Důležitou roli v geopolitickém rozhodování hraje obava ze šíření z islámského terorismu, který je v Rusku částečně navázán na etno-separatistické tendence kavkazských národů, kdy valná většina bojovníků Islámského státu pochází ze zemí bývalého Sovětského svazu, kdy právě ruští občané, konkrétně Čečenci, Ingušové a Dagestanci tvořili nejpočetnější skupinu před občany Střední Asie.

Ekonomické cíle a faktory Ruské federace v Sýrii se především zaměřovaly na energetický a vojenský sektor. Ústřední roli hrála výstavba Islámského plynovodu, který má vést přes Írán, Irák a Sýrii. Islámský plynovod konkuroval návrhu Kataru, který by jeho plyn vedl do Turecka. Ruské lobby a budoucí podílení se na výstavbě plynovodu je především důležité z důvodu kontroly dodávek plynu do Evropy, kdy by do budoucna Rusko pomocí plynovodu mohlo regulovat a ovlivňovat trh s plynem, předpokládá se, že právě plynovod bude strategickým objektem evropského trhu. Dalším cílem RF jsou kontrakty na obnovu těžbařských a energetických objektů, kdy firmy napojené na stát investují výměnou za výhradní těžbu ropy a plynu v Sýrii na 49let. Dále zde také Wagnerova skupina získala jednu třetinu těžby ropy v okolí Palmýry. Ze zbrojního průmyslu je syrský obchod objemný a dosahuje hodnot

20 miliard dolarů, ovšem nedá se srovnat s daleko větším čínským či indickým. Syrské bojiště z velké části sloužilo jako demonstrace techniky pro potencionální kupce z Asie.

Další otázkou, na kterou se bakalářská práce zaměřuje, je: *Jak se Ruská federace vojensky angažovala v konfliktu?* Ruská federace vstoupila oficiálně do konfliktu v roce 2015, kdy na území vyslala kontingent vojenských poradců a instruktorů nejčastěji z námořních a vzdušných sil. V průběhu roku 2015–2016 hlavní personál působící v Sýrii tvoří vojska protivzdušné obrany, námořní pěchota, zejména 810. samostatná brigáda námořní pěchoty Černomořské flotily a dělostřelectvo, včetně vojáků 120. samostatné dělostřelecké brigády. Dále v Sýrii od začátku zapojení Ruské federace působí specnazy tří zpravodajských služeb a to konkrétně Služby vnější rozvědky, Federální služby bezpečnosti a GRU. Ústředním bodem ruské vojenské intervence a taktiky v Sýrii byly ruské vzdušné a kosmické síly, které vedly rozsáhlou ofenzivní leteckou kampaň, aby umožnily postup prorežimním pozemním silám. Ruské pozemní síly včetně specnazu sloužily primárně při ochraně objektů, poradenství a navádění letectva a dělostřelectva.

Poslední výzkumnou otázkou, kterou se bakalářská práce zabývala, se týká účasti ruských PMC, konkrétně: *Jak ruská federace využila soukromé vojenské společnosti Slovanské sbory a Wagnerovu skupinu v konfliktu?* Wagnerova skupina navazuje na Slovanské sbory, které operovaly na území Sýrie ještě před oficiálním vstupem RF do konfliktu. Slovanské sbory byly součástí Moran Security. Slovanské sbory měly kontrakt, kdy měly syrským vládním jednotkám pomoci při znovuzískání syrské ropné a plynové infrastruktury, kterou ovládal Islámský stát. To bylo dva roky předtím, než Rusko jako stát vstoupilo do syrského konfliktu, což bylo nelegální z pohledu ruského práva a vedlo k zatčení dvou osob, které v Sýrii velely. Slovanské sbory byly základním kamenem při založení Wagnerovy skupiny, která již byla spojena s Kremlem. Wagnerova skupina v Sýrii měla roli pěchoty, která díky slepému místu smlouvy operovala mezi liniemi konfliktu, jež rozdělují válčící strany. Wagnerova skupina díky tomu, že neporušovali žádnou dohodu o těchto liniích, operovali u Deir–el–Zouru. Ruská federace také sázela na Wagnerovce kvůli citlivosti na lidské ztráty na domácí politické scéně, kdy se většina Rusů nevyjadřovala ohledně ztrát v Sýrii, protože převládá v ruské společnosti myšlenka, že kontraktoři jsou dobrovolníci, kteří věděli, do jaké situace šli. Nedá se říct, že by Wagnerovci sloužili jako levnější vojenská síla oproti armádě, protože jejich platy převyšují několikanásobně plat profesionálního vojáka.

Ruské počínání v Sýrii bylo důsledkem již zmíněných faktorů, ale je zde prostor pro spekulace, zda účast RF nemůže být ovlivněna novou ruskou vojenskou doktrínou hybridní války, kterou Rusové využili vojenského konfliktu k testování postupu armády a ostatních subjektů.

Problémy při zpracovávání tématu občanské války v Sýrii a Ruské federace tkví v tom, že existuje v současné době omezené množství informací o ruských PMC, kdy díky dekretu V. Putina jsou veškeré informace označeny za tajné a mnoho informací nelze oficiálně ověřit nebo se objevují v omezené míře. Problematické je rovněž vyhodnocování ekonomických faktorů, kdy se vede debata, zda je vůbec pro Ruskou federaci účast v konfliktu výdělečná s ohledem na ztráty.

Další směřování výzkumu ruských PMC bych zaměřil na detailnější zkoumání organizační struktury a napojení na Kreml, dá se předpokládat, že Wagnerova skupina bude do budoucna sloužit jako páka v bojích o moc uvnitř mocenské struktury dnešního Ruska.

Anotace

Jméno a příjmení:	Jonáš Klosko
Název práce:	Účast Ruské federace a soukromých vojenských společností ve válce v Sýrii
Název práce v angličtině:	Participation of the Russian Federation and private military companies in the war in Syria
Anotace:	Závěrečná bakalářská práce se zabývá působením Ruské federace a ruských vojenských společností v Sýrii v průběhu občanské války. Práce zkoumá důvody účasti RF v občanské válce a s tím spojené nasazení ruských soukromých vojenských společností. Práce se také zabývá ruskými ekonomickými a geopolitickými faktory.
Klíčová slova:	soukromé vojenské společnosti, Ruská federace, Wagner, Sýrie, občanská válka, spolupráce RF a Sýrie
Anotace v angličtině:	The final bachelor thesis addresses the involvement of the Russian Federation and Russian military companies in Syria during the civil war. The thesis investigates the reasons for the participation of the RF in the civil war and the related deployment of Russian private military companies. The thesis also examines Russian economic and geopolitical factors.
Klíčová slova v angličtině:	private military company, Russian Federation, Wagner, Syria, civil war, RF and Syria cooperation
Rozsah práce:	48 stran
Jazyk práce:	čeština

Seznam pramenů a literatury

- Abdi, N, E. (2020). Energy and Geo-Economics: Evidence Underpinning Russian Intervention in Syria. *Journal of International Relations and Foreign Policy*, 8(2), 13–20. <https://doi.org/10.15640/jirfp.v8n2a2>
- Adamsky, D. (2020). Russian campaign in Syria – change and continuity in strategic culture. *Journal of Strategic Studies*, 43(1), 104-125. <https://doi.org/10.1080/01402390.2019.1668273>
- Akimenko, V., & Giles, K. (2019). *Use and Utility of Russia's Private Military Companies*. Dostupné z https://www.researchgate.net/publication/350557003_Use_and_Utility_of_Russia's_Private_Military_Companies
- Allison, R. (2013). Russia and Syria: explaining alignment with a regime in crisis. *International Affairs*, 89(4), 795-823. <https://doi.org/10.1111/1468-2346.12046>
- Asymmetric Warfare Group. (2020). *Russian Private Military Companies: Their Use and How to Consider Them in Operations, Competition, and Conflict*. Fort Meade: United States Army Training and Doctrine Command
- Bartles, Ch., Garu, L. (2020). The Russian Ground-Based Contingent in Syria. In E. Hamilton & Ch. Miller & A. Stein (Eds.), *Russia's War in Syria: Assessing Russian Military Capabilities and Lessons Learned* (s. 67–87). Filadelfie: Foreign Policy Research Institute.
- Bishara, A. (2015). *Russian Intervention in Syria: Geostrategy is Paramount*. Qatar: Arab Center for Research and Policy Studies.
- Borisov, T. (2018). Russian arms exports in the Middle East. In N. Popescu & S. Secieru (Eds.), *Russia's return to the Middle East Building sandcastles* (s. 37–43). Paříž: European Union Institute for Security Studies.
- Bukkvoll, T., & Østensen, Å. (2018). *Russian Use of Private Military and Security Companies – the implications for European and Norwegian Security*. Kjeller: Norwegian Defence Research Establishment.
- Bukkvoll, T., & Østensen, Å. (2020). The Emergence of Russian Private Military Companies: A New Tool of Clandestine Warfare. *Special Operations Journal*, 6(1) 1-17. <https://doi.org/10.1080/23296151.2020.1740528>
- Bureš, O., & Nedvědická, V. (2011). Historie využívání soukromých vojenských sil. *Vojenské rozhledy*, 20(52), 76-102.

Clarke, C. P. (2017). *Jihadist Violence in the Caucasus: Russia Between Counterterrorism and Counterinsurgency*. Santa Monica: RAND Corporation.

Connable, B., Grand-Clement, S., Sladden, J., & Wasser, B. (2017). *Russian Strategy in the Middle East*. Santa Monica: RAND Corporation.

Fainberg, S. (2017). *Russian Spetsnaz, Contractors and Volunteers in the Syrian Conflict*. Paříž: French Institute of International Relations

Feinberg, P. (2020). The Fluctuating Relationship between Russia and The Wagner Group (Diplomová práce). Dostupné z <https://jscholarship.library.jhu.edu/bitstream/handle/1774.2/63828/FEINBERG-THESIS-2020.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Gerring, J. (2007). *Case Study Research: Principles and Practices*. Cambridge: Cambridge University Press.

Harrington, N & Katz, B. (2020). Chapter 03: The Military Campaign. In S. G. Jones (Ed.), *Moscow's War in Syria* (s. 7–18). Lanham: Rowman & Littlefield.

Hurska, A. & Sukhankin, S. (2020). *Russia's Private Military Contractors: Cause for Worry? Cause for Worry*. Waterloo: Defence and Security Foresight Group.

Charap, S. (2013). Russia, Syria and the Doctrine of Intervention. *Global Politics and Strategy*, 55(1), 35-41. <https://doi.org/10.1080/00396338.2013.767403>

Charp, S., Geist, E., & Treyger, E. (2019). *Understanding Russia's Intervention in Syria*. Santa Monica: RAND Corporation.

Charp, S., Chandler, N., Derennan, J. J., Frederick, B., Geist, E., & Kavanagh, J. (2021). *Russia's Military Interventions: Patterns, Drivers, and Signposts*. Santa Monica: RAND Corporation. Dostupné z https://www.rand.org/pubs/research_reports/RRA444-3.html

Jones, S. G. (2020). Chapter 02: Russian Goals and Strategy. In S. G. Jones (Ed.), *Moscow's War in Syria* (s. 7–18). Lanham: Rowman & Littlefield.

Karagiannis, E. (2021). Russian Surrogate Warfare in Ukraine and Syria: Understanding the Utility of Militias and Private Military Companies. *Journal of Balkan and Near Eastern Studies*, 23(4), 549-565. <https://doi.org/10.1080/19448953.2021.1888603>

Katz, B. (2020). Chapter 05: The Diplomatic Campaign. In S. G. Jones (Ed.), *Moscow's War in Syria* (s. 7–18). Lanham: Rowman & Littlefield.

Kofman, M., & Rojansky, M. (2018). *What Kind of Victory for Russia in Syria?*. Leavenworth: U.S Army University Press Offices

Kozhanov, N. (2014). Russian-Syrian Dialogue: Myths and Realities. *The Journal of the Middle East and Africa*, 5(1), 1-22. <https://doi.org/10.1080/21520844.2014.883257>

Kreutz, A. (2010). *Syria: Russia's Best Asset in the Middle East*. Paříž: French Institute of International Relations

Krylov, A. V. (2019). The Return of the ISIL's Terrorists as a Threat to Social and Political Stability in Russia. *Международная аналитика (Mezhdunarobnaya analitika)*, 0(4), 7-17. <https://doi.org/10.46272/2587-8476-2019-0-4-7-17>

Lund, A. (2019). *From Cold War to Civil War:75 Years of Russian-Syrian Relations*. Stockholm: Swedish Institute of International Affairs

Mackinnon, A. (2020, 11. června). New Report Exposes Brutal Methods of Russia's Wagner Group. Dostupné z <https://foreignpolicy.com/2020/06/11/russia-wagner-group-methods-bouta-killing-report/>

Mackinnon, A. (2021, 6. července). Russia's Wagner Group Doesn't Actually Exist. *Foreing policy*. Dostupné z <https://foreignpolicy.com/2021/07/06/what-is-wagner-group-russia-mercenaries-military-contractor/>

Maher, D., & Moriz, P. (2021). Russian Intervention in Syria: Exploring the Nexus between Regime Consolidation and Energy Transnationalisation. *Political Studies*, 69(4) 944 –964. <https://doi.org/10.1177/0032321720934637>

Manoilo, A. V., & Zajcev, J. (2020). International Legal Status of Private Military Companies. *Herald of the Russian Academy of Science*, 90(1), 49-55. doi:10.1134/s1019331620010098

Marten, K. (2019). Russia's use of semi-state security forces: the case of the Wagner Group. *Post-Soviet Affairs*, 35(3), 181-204. <https://doi.org/10.1080/1060586X.2019.1591142>

Neftegaz.RU. (2018, 6. února). А. Новак. Россия придает большое значение восстановлению нефтегаза Сирии Голосовать!. *Neftegaz.RU*. Dostupné z

<https://neftegaz.ru/news/partnership/203667-a-novak-rossiya-pridaet-bolshoe-znachenie-vo-vosstanovleniyu-neftegaza-sirii/>

Newlee, D. (2020). Chapter 04: The Punishment Campaign. In S. G. Jones (Ed.), *Moscow's War in Syria* (s. 7–18). Lanham: Rowman & Littlefield.

Olecká, I., & Ivanová, K. (2021). *Případová studie jako výzkumná metoda ve vědách o člověku*. Olomouc: UPOL.

Parasiliti, A., Reedy, K., & Wasser, B. (2017). *Preventing State Collapse in Syria*. Santa Monica: RAND Corporation.

Rendboe, N. M. (2019). *Decoding the Wagner Group: Connecting the dots of PMC Wagner: Strategic actor or mere business opportunity?*. Odense: University of Southern Denmark

Reynolds, N. (2019). *Putin's Not-So-Secret Mercenaries: Patronage, Geopolitics, and the Wagner Group*. Washington, D.C.: Carnegie Endowment for International Peace.

Rondeaux, C. (2019). *Decoding the Wagner Group: Analyzing the Role of Private Military Security Contractors in Russian Proxy Warfare*. Washington, D.C.: New America

Sliwa, Z. (2021). Russian Affiliated Private Military Companies in the Syrian Civil War. In T. Piip & V. Sazonov & L. Tölkebüroo & L. Vanamölder (Eds.), *Proceedings of Estonian Academy of Security Sciences* (s. 99–124). Tallinn: Estonian Academy of Security Sciences.

Souleimanov, E.A., & Dzutsati, V. (2018). Russia's Syria War: A Strategic Trap?. *Middle East Policy*, 25 (2), 42–363. <https://doi.org/10.1111/mepo.12341>

Sukhankin, S. (2018, 13. červenec). 'Continuing War by Other Means': The Case of Wagner, Russia's Premier Private Military Company in the Middle East. Dostupné z <https://jamestown.org/program/continuing-war-by-other-means-the-case-of-wagner-russias-premier-private-military-company-in-the-middle-east/>

Sukhankin, S. (2019, 12. dubna). *The Russian State's Use of Irregular Forces and Private Military Groups: From Ivan the Terrible to the Soviet Period*. Dostupné z <https://jamestown.org/program/the-russian-states-use-of-irregular-forces-and-private-military-groups-from-ivan-the-terrible-to-the-soviet-period/>

Sukhankin, S. (2019, 20. března). *War, Business and Ideology: How Russian Private Military Contractors Pursue Moscow's Interests*. Dostupné z <https://jamestown.org/program/war-business-and-ideology-how-russian-private-military-contractors-pursue-moscows-interests/>

Sukhankin, S. (2019, 25. června). *From 'Volunteers' to Quasi-PMCs: Retracing the Footprints of Russian Irregulars in the Yugoslav Wars and Post-Soviet Conflicts*. Dostupné z <https://jamestown.org/program/from-volunteers-to-quasi-pmcs-retracing-the-footprints-of-russian-irregulars-in-the-yugoslav-wars-and-post-soviet-conflicts/>

Sukhankin, S. (2019, 9. října). *Foreign Mercenaries, Irregulars and 'Volunteers': Non-Russians in Russia's Wars*. Dostupné z <https://jamestown.org/program/foreign-mercenaries-irregulars-and-volunteers-non-russians-in-russias-wars/>

Sukhankin, S. (2020, 18. prosince). *Russian PMCs in the Syrian Civil War: From Slavonic Corps to Wagner Group and Beyond*. Dostupné z <https://jamestown.org/program/russian-pmcs-in-the-syrian-civil-war-from-slavonic-corps-to-wagner-group-and-beyond/>

Tichý, L. (2015). Bezpečnostní a zahraniční politika Ruské federace v Sýrii. *Vojenské Rozhledy*, 24(56), 37-50. 10.3849/1210-3292.24.2015.02.037-050

Seznam zkratk

PMC soukromá vojenská společnost

PMSC soukromá vojenská a bezpečnostní společnost

GRU Hlavní ředitelství Generálního štábu ozbrojených sil Ruské federace/ Hlavní správa rozvědky

C2 Command and Control

EMERCOM Ministerstvo Ruské federace pro civilní obranu, mimořádné situace a odstraňování následků přírodních katastrof

RF Ruská federace

DOSAAF Dobrovolná společnost pro spolupráci s armádou, letectvem a námořnictvem

VK VKontaktě

FSB Federální služba bezpečnosti

OSN Organizace spojených národů

Abstrakt

Bakalářská práce se zabývá Ruským angažmá v Syrské občanské válce, kdy RF využívá mimo své pravidelné jednotky také žoldnéře z Wagnerovy skupiny. Práce také zkoumá strukturu Wagnerovy skupiny a vývoj PMC v Ruské federaci. Ekonomické a geopolitické faktory jsou také zkoumány v souvislosti prvotního vstupu RF do konfliktu. Práce v první kapitole se zabývá stručnou historií a spoluprací mezi Syřskou arabskou republikou a Ruskou federací. Kapitola je zaměřena na geopolitické a ekonomické zájmy. V druhé kapitole se práce zaměřuje na rozbor armádních akcí, které RF prováděla v Sýrii a také na vysvětlení ruského rozhodnutí a úvahu využití PMC místo pravidelných jednotek RF. V poslední kapitole se práce zabývá především fungováním a strukturou Wagnerovy skupiny a napojením na Ruskou federaci. Analýza kroků Ruské federace, že Sýrie jako jediný spojenec z ruské pohledu nesměl padnout. Analýza ukázala, že Ruská federace také z operace těží ekonomicky především v oblasti energetiky. Wagnerova skupina se ukázala jako efektivní nástroj obcházení mezinárodních závazků. Wagnerova skupina také zbavila představitele tíhy ruských ztrát na domácí politické scéně.

Klíčová slova: soukromé vojenské společnosti, Ruská federace, Wagner, Sýrie, občanská válka, spolupráce RF a Sýrie.

Abstract

The bachelor thesis examines Russia's involvement in the Syrian Civil War, where the Russian Federation uses mercenaries from the Wagner Group in addition to its regular troops. The thesis also examines the structure of the Wagner Group and the development of PMCs in the Russian Federation. Economic and geopolitical factors are also examined in the context of the RF's initial entry into the conflict. The first chapter of the thesis examines a brief history and cooperation between the Syrian Arab Republic and the Russian Federation. The chapter focuses on geopolitical and economic interests. In the second chapter, the thesis focuses on an analysis of the military actions that the RF conducted in Syria, as well as an explanation of the Russian decision and consideration of the use of PMCs instead of regular RF troops. In the last chapter, the thesis primarily discusses the functioning and structure of the Wagner Group and the connection to the Russian Federation. Analysis of the Russian Federation's actions that Syria as the only ally from the Russian perspective was not allowed to fall. The analysis showed that the Russian Federation also benefited economically from the operation, particularly in the energy sector. The Wagner Group proved to be an effective tool for circumventing international obligations. The Wagner Group also relieved officials of the burden of Russian losses in the domestic political arena.

Keywords: private military company, Russian Federation, Wagner, Syria, civil war, RF and Syria cooperation.